

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SERAMİK VE CAM TASARIMI ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

LAODİKEİA KAZILARINDA ORTAYA ÇIKARILMIŞ ERKEN BİZANS
DÖNEMİNE AİT KAZIMA KABARTILI TABAKLAR VE BİR UYGULAMA

Hazırlayan
Ash ŞALBAŞ

Danışman
Yrd. Doç. İ. Alp ÇAM

İZMİR-2012

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Laodikeia Kazılarında Ortaya Çıkarılmış Erken Bizans Dönemine Ait Kazıma-Kabartmalı Tabaklar ve Bir Uygulama**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.../.../...

Aslı ŞALBAŞ

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü' nün/...../..... tarih vesayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'ninmaddesine göre Seramik ve Cam Tasarımı Anasanat Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Aslı ŞALBAŞ'ın "Laodikeia Kazılarında Ortaya Çıkarılmış Erken Bizans Dönemine Ait Kazıma-Kabartılı Tabaklar ve Bir Uygulama" konulu tezi/projesi incelenmiş ve aday 24/7/12 tarihinde, saat 9:30 da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini/projesini savunmasından sonra 60. dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin/projenin Byzanslı olduğuna oy Buluş ile karar verildi.

BAŞKAN

uz. Doç. Dr. Arpacan

ÜYE
Prof. Sevim Çirer

ÜYE
Doç. Dr. G. Arpacan

Yrd. Doç. Vedat KAEK
ÜYE

ÜYE
Doç. Dr. K. K. K.

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ

TEZ/PROJE VERİ FORMU

Tez/Proje No:

Konu Kodu:

Üniv. Kodu:

Tez/Proje Yazarının

Soyadı: ŞALBAŞ

Adı: Aslı

Tezin/Projenin Türkçe Adı: Laodikeia Kazılarında Ortaya Çıkarılmış Erken Bizans Dönemine Ait Kazıma-Kabartmalı Tabaklar ve Bir Uygulama

Tezin/Projenin Yabancı Dildeki Adı: The Engraved and Relieved Plates Belonging to the Early Byzantium Era Brought to Light in the Laodikeia Excavations and an Application

Tezin/Projenin Yapıldığı

Üniversitesi: D.E.Ü.

Enstitü: G.S.E.

Yıl: 2012

Diğer Kuruluşlar :

Tezin/Projenin Türü:

Yüksek Lisans:

Dili: Türkçe

Doktora:

Sayfa Sayısı: 74

Tıpta Uzmanlık:

Referans Sayısı: 53

Sanatta Yeterlilik:

Tez/Proje Danışmanlarının

Ünvanı: Yrd. Doç.

Adı: İ.Alp

Soyadı: ÇAM

Türkçe Anahtar Kelimeler:

- 1- Seramik
- 2- Bizans
- 3- Kazıma-kabartı dekor
- 4- Laodikeia
- 5- Astar

İngilizce Anahtar Kelimeler:

- 1- Ceramic
- 2- Byzantion
- 3-Camhpleve (İncised-relief)
- 4- Laodikeia
- 5- Slip

Tarih:

İmza:

Tezimin Erişim Sayfasında Yayınlanmasını İstiyorum Evet **Hayır**

ÖZET

Seramik sanatı ilk çağlardan günümüze kadar uzanan en eski el sanatlarından biridir. Arkeolojik ve sosyolojik araştırmalar dahilinde incelenen Seramik buluntular sayesinde insan yaşamı çok daha kolay anlaşılabilir. Çalışmaya kaynaklık eden Laodikeia Antik Kenti geçmişten günümüze birçok yerleşime sahne olmuş Denizli (Lykos) Ovası içerisindeki en önemli yerleşimlerden biridir. Bu antik kent özellikle seramik incelemeleri bakımından birçok araştırmaya ışık tutmaktadır.

Bu tez çalışmasında Laodikeia Antik Kentine ait seramiklerin tarihi genel biçimde ele alınıp kronolojik olarak incelenmiş ve bununla birlikte özellikle Erken Bizans Dönemine ait Kazıma-kabartılı tabaklar detaylı biçimde incelenmeye çalışılmıştır. Eserler hammadde, dekor, teknik gibi fiziksel başlıkların yanında, köken ve yayılış gibi tarihsel, coğrafik etmenler göz önünde alınarak araştırılmış, bu araştırmanın ışığında günümüz koşullarında üretimi denenmiştir.

Araştırma esnasında Laodikeia buluntusu dışında benzer biçim ve dekorlu örneklerin Saraçhane, Sardeis, Yumuktepe, Pergamon ve Allianoı' de de var olduğu görülmüştür. Bu tabakların tam olarak ne amaçla üretildiği belli olmamakla birlikte Laodikeia'ya ait yerel üretim olduğu düşünülmektedir. Ayrıca eserlerde betimlenen sahnelerin daha çok doğu toplumlarına özgü olduğu düşünülmektedir.

Uygulamanın ilk kısmı, alçı tornasında modelin hazırlanması ve modelin şablon tornasına göre kalıbının alınması ile seri üretime hazır hale getirilmiş, kalıba çamur sıvanarak tabakların şekillendirilmesi sonucu hazırlanmıştır. İkinci kısımda ise ürün astarlanarak, astar üzerine şamlöve ve sgrafitto teknikleri kullanılarak dekorlama gerçekleştirilmiştir.

ABSTRACT

The ceramic art is one of the oldest handicrafts dating back from the ancient times up to the present day. Thanks to the Ceramic findings analyzed within the scope of the archeological and sociological researches, human life can be comprehended much more easily. Laodikeia, the Ancient City which is the source of this study is one of the most important settlements in the Denizli (Lykos) Plain which has witnessed many settlements since the ancient times up to the present day, and it sheds light on many researches especially with respect to the ceramic examinations.

In this thesis study, the history of the ceramics belonging to the Laodikeia Ancient City has been discussed in a general sense and scrutinized chronologically, and in addition to this, especially the Sgraffito-Embossed Plates Belonging to the Early Byzantium Era have been tried to be examined in detail. The works of art have been researched by taking the historical and geographical factors such as the origin and dispersion into consideration as well as the physical headlines such as the raw material, the setting and the technique, and in the light of this research, its production under the conditions of the present day has been tried.

During the research, it was seen that the samples with similar shapes and settings apart from the findings of Laodikeia were also present in Saraçhane, Sardeis, Yumuktepe, Pergamon and Allianoi. In spite of the fact that for what purpose exactly these plates were produced is not obvious, it is believed that they are local productions belonging to Laodikeia. Moreover, it is thought that the scenes depicted in the works of art are rather unique to the eastern communities.

The first part of the application was brought to a position ready for mass production by means of the preparation of the model in the plaster mold and taking the mold of the model in compliance with the pattern mold, and the conclusion of giving shape to the plates by plastering mud to the mold was prepared. In the second phase, the slip has been applied to the product and the decoration was fulfilled by using the şablöve and sgraffito techniques.

ÖNSÖZ

'Laodikeia Kazılarında Ortaya Çıkarılmış Erken Bizans Dönemine ait Kazıma Kabartılı Tabaklar' isimli bu çalışma Yrd. Doç. İ.Alp Çam yönetiminde hazırlanmıştır.

Çalışmamda Denizli ilinin önemli tarihi yerlerinden olan; Laodikeia Antik Kenti'nin tarihini, seramiklerini ve Laodikeia'nın zenginliğini gösteren kazıma-kabartılı tabaklar incelenmiş ve günümüz koşullarına göre uygulamaları yapılmıştır.

Bu tezin hazırlanma sürecindeki desteklerinden dolayı bölüm başkanımız Sayın Prof. Sevim ÇİZER'e, danışmanım Yrd.Doç.İ.Alp ÇAM'a, yazım sürecindeki yardımlarından dolayı Okt. Selim MARTİN'e, çalışmalarımın her aşamasında fikirleri ve yapıcı etkileri ile beni destekleyen Arş. Gör. A. Temel KÖSELER'e katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmalarım sırasında elindeki kaynakları esirgemeyen Prof. Celal ŞİMŞEK'e ve Laodikeia kazı ekibine, beni yönlendiren tüm hocalarıma, arkadaşlarıma ve manevi desteğini esirgemeyen aileme sonsuz teşekkür ederim.

Aslı ŞALBAŞ

İÇİNDEKİLER

LAODİKEİA KAZILARINDA ORTAYA ÇIKARILMIŞ ERKEN BİZANS DÖNEMİNE AİT KAZIMA KABARTILI TABAKLAR VE BİR UYGULAMA

YEMİN METNİ	ii
TUTANAK	iii
YÜKSEK ÖĞRENİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ	
TEZ/PROJE VERİ FORMU	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
FOTOĞRAF LİSTESİ	x
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

DENİZLİ İLİ

2. BÖLÜM

LAODİKEİA ANTİK KENTİ

2.1. Laodikeia Kazı ve Araştırma Tarihi	11
2.2. Laodikeia Seramikleri ve Kronolojisi	11

3. BÖLÜM

KAZIMA-KABARTILI TABAKLAR

3.1. Aslan Avı Sahneli Kazıma-Kabartılı Tabak	28
3.2. Hayvan Figürlü Kazıma-Kabartılı Tabak	32
3.3. Hayvan Figürlü Kazıma-Kabartılı Tabak	35

4. BÖLÜM

4. UYGULAMALAR	40
SONUÇ	60
TERİMLER SÖZLÜĞÜ	63
KAYNAKÇA	66
RESİM KAYNAKÇASI	71
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

FOTOĞRAF LİSTESİ

Resim 1-Ege Bölgesi	4
Resim 2-Denizli İlçe Haritası	4
Resim 3-Laodikeia Kent Planı	5
Resim 4-Laodikeia Uydu Fotoğrafi	6
Resim 5-Laodikeia, Suriye Caddesi	8
Resim 6-Laodikeia/ Tapınak A, Güney Portik Mimari Blokları	8
Resim 7-Laodikeia, Güney Roma Villası	9
Resim 8-Laodikeia, Batı Tiyatrosu	9
Resim 9-Laodikeia, Suriye Caddesi Üzerindeki II. Anıtsal Geçiş	10
Resim10-Laodikeia, Tapınak A, Güneydoğu Portik'te Yapılan Düzenleme	10
Resim 11-Tunç Çağı'na Ait Seramik Parçaları, Çakmak Taşı ve El Baltası	12
Resim 12-Altın Yıldız Figürlü Cam Kadeh	13
Resim 13-Kabartmalı Kase Parçaları	14
Resim 14-Kabartmalı Kase Parçaları	14
Resim 15-Yerel Seramik Parçaları	16
Resim 16-Pişmiş Toprak Unguanterium	16
Resim 17-Pişmiş Toprak Ampullalar	17
Resim 18-Pişmiş Toprak Geç Antik Çağ Unguanteriumları	18
Resim 19-Kiremit Çatma Mezara Bırakılan Hediyeler	18
Resim 20-Kuzeydoğu Nekropolü Tonozlu Mezarı Toplu Buluntuları	18
Resim 21-İnsan Başı Şeklindeki Kase	19
Resim 22-Pişmiş Toprak Kandil Örnekleri	20
Resim 23-Pişmiş Toprak Çömlek	20
Resim 24-Kuzeydoğu Nekropolü'nden Çömlekler	22
Resim 25- Pergamon'da Görülen Kazıma Kabartılı Tabak Örneği	24
Resim 26- Alliano'i'de Görülen Kazıma Kabartılı Tabak Örneği	25
Resim 27-Damgalı Amphora Kulpları	26
Resim 28-Kazı Alanlarından Atölye İşaretli Taban Tuğlaları	27
Resim 29-Aslan Avı Sahneli Sığ Tabak	28

Resim 30-Aslan Avı Sahneli Sığ Tabak	31
Resim 31-Hayvan Figürlü Sığ Tabak	32
Resim 32-Hayvan Figürlü Sığ Tabak	34
Resim 33-Hayvan Figürlü Sığ Tabak	35
Resim 34-Hayvan Figürlü Sığ Tabak	38
Resim 35-Bünye Denemelerinin Hazırlanma Aşaması	40
Resim 36-Bünye Denemelerinin Hazırlanma Aşaması	41
Resim 37-Bünye Denemelerinin Kurutma Aşaması	41
Resim 38-Deneme 1	42
Resim 39-Deneme 2	42
Resim 40-Deneme 3	43
Resim 41-Deneme 4	43
Resim 42-Deneme 5	44
Resim 43-Deneme 6	44
Resim 44-Deneme 7	45
Resim 45-Deneme 8	45
Resim 46-Deneme 9	46
Resim 47-Deneme 10	46
Resim 48-Deneme 11	47
Resim 49-Deneme 12	47
Resim 50-Deneme 13	48
Resim 51-Deneme 14	48
Resim 52-Deneme 15	49
Resim 53-Deneme 16	49
Resim 54-Deneme 17	50
Resim 55-Deneme 18	50
Resim 56-Deneme 19	51
Resim 57-Deneme 20 Tavas'ın Medet Köyünden Getirtmiş Olduğumuz Çamurun Denemesi	51
Resim 58-Kalıp Şekillendirme Aşamaları	52
Resim 59-Kalıp Şekillendirme Aşamaları	52
Resim 60-Şablon Tornası İçin Hazırlanan Kalıp	53

Resim 61-Dış Sıvama Kalıplarının Çoğaltılması	53
Resim 62-Şablon Torna Üzerine Oturtulan Dış Sıvama Kalıbı	53
Resim 63- Şablon Bıçağı İçin Hazırlanan Master	54
Resim 64-Şablon Bıçağını Çizimi	54
Resim 65-Saçtan Kesilmiş Olan Şablon Bıçağı	55
Resim 66-Şablon Tornada Şekillendirin Tabak	55
Resim 67-Şablon Tornada Şekillendirin Tabak	56
Resim 68- Kalıptan Çıkartılan Tabakların Rötüşlanması	56
Resim 69-Tabakların Astarlanması	57
Resim 70-Deri Sertliğine Gelen Tabakların Dekorlanması	57
Resim 71-Deri Sertliğine Gelen Tabakların Dekorlanması	57
Resim 72- Dekorlanan Tabaklar	58
Resim 73- Dekorlanan Tabaklar	58
Resim 74- Dekorlanan Tabaklar	59
Resim 75- Dekorlanan Tabakların Kurumaya Bırakılması	59

GİRİŞ

Frigya bölgesinde yer alan Denizli kenti etnografik özellikleri, doğal güzellikleri bakımından çok zengin olmakla birlikte birçok antik yerleşime ev sahipliği yapmaktadır. Bu yerleşimlerin en önemlilerinden birisi olan Laodikeia tüm özellikleri ile bu araştırmaya kaynak oluşturmaktadır.

Antik-modern yazarlar ve araştırmacılar tarafından yapılan yayınlarda, kentin ticari ve dinsel yapısının önemi kadar seramik üretiminden de sıklıkla bahsedilmektedir. Bu çeşitliği ve zenginliği, araştırmalar sonucu yapılardan ve mezarlardan ortaya çıkmış seramiklerle diğer buluntular desteklemektedir. Bununla birlikte Laodikeia’da 2002 yılından itibaren yapılmaya başlanan bilimsel kazılarda, antik dönem kültürü, inanışları, yaşayışları, zenginlikleri ve özellikle kentin seramik üretimi, seramik kullanımı hakkında birçok somut verilere ulaşılmıştır.

Bu çalışmada Laodikeia’da çıkmış ünik eserler olan kazıma-kabartılı tabaklar, hammadde, dekor ve tekniklerinin yanı sıra köken ve yayılış gibi tarihsel ve coğrafi etmenler de göz önüne alınarak araştırılmaya çalışılmış ve bu araştırmanın ışığında günümüz koşullarında yeniden üretiminin denemelerin yapılması amaçlanmıştır.

Birinci bölümde Ege Bölgesi’nde yer alan ve kültürel açıdan zenginliği ile ön plana çıkan Denizli Kenti’nin tarihsel coğrafyası hali hazırdaki yayınların ışığında araştırılmaya çalışılmış, ikinci bölümde ise Denizli’nin en önemli yerleşimlerinden birisi olan Laodikeia Antik Kenti’nin, yapılan kazı ve araştırmalar dikkate alınarak yerleşim kronolojisi oluşturulmaya çalışılmış, kazılarda ortaya çıkmış seramik buluntuların kronolojik olarak sıralanmaya çalışılması amaçlanmıştır.

Üçüncü bölümde, tezin ana konusunu oluşturan Laodikeia Antik Kenti’nde bulunmuş kazıma-kabartılı tabaklar; buluntu yeri ve biçimleri, hammadde, teknik ve dekor özellikleri dikkate alınarak incelenmeye çalışılmıştır. Bu inceleme, başka kazılarda bulunan benzer form ve dekorlu örneklerin, bu konuda daha önce yapılan

araştırma ve yayınların elimizdeki örneklerle karşılaştırılmasıyla desteklenmeye çalışılmıştır.

Dördüncü ve son bölümde ise, ilk üç bölümde yapılan araştırma ve incelemelerin ışığında sırasıyla, çamur denemeleri, taslak ve model çizimleri, ölçülendirme, kalıplandırma, şekillendirme ve dekorlama aşamaları kullanılarak, kazıma-kabartılı dekorlu tabakların günümüz koşullarında yeniden üretiminin sağlanması amaçlanmıştır.

1. BÖLÜM

DENİZLİ İLİ

Denizli, Ege bölgesinin güneydoğusunda yer almaktadır. Ege, İç Anadolu ve Akdeniz Bölgeleri arasında bir geçit durumundadır. Denizli ili yüzey şekilleri bakımından dalgalıdır. Alçak ve yüksek ovalar, yaylalar ve dağlar birbirini tamamlar. Arazisi denizden yüksektir. Denizli ili, Ege bölgesinde olmasına rağmen, Ege bölgesinin iklimi tamamen görülmez. Kıyı kesimden iç bölgelere geçit yerinde olduğundan, az da olsa iç bölgelerin karasal iklimi hissedilir. Dağlar genellikle denize dik olarak uzanmaktadır.

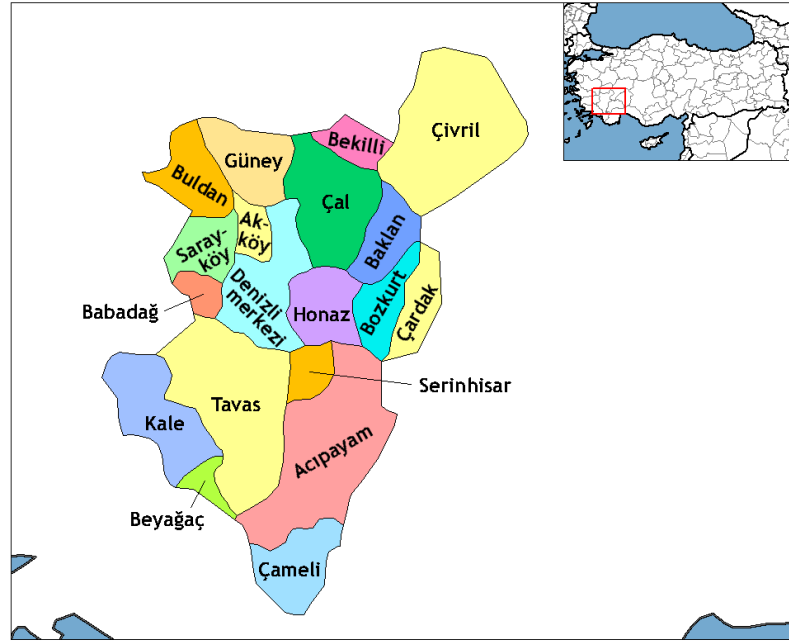
Denizli'nin geçim kaynakları tekstil ve tarımdır. Aynı zamanda doğal, tarihi ve turistik yerler bakımından zengindir. Denizli, dünyaca ünlü Pamukkale'si, beyaz ve kırmızı renkli travertenleri, mağaraları, 60'a yakın höyük ve antik kent bulunmaktadır. Bilinen başlıca yerleşimleri Baharlar, Beycesultan gibi höyüklerin yanında Laodikeia ve Hierapolis gibi büyük kentleriyle, Neolitik Çağ'dan günümüze kesintisiz bir yaşam merkezi olmuştur. Özellikle Bizans ve Osmanlı dönemlerinde kentler önemini koruyarak günümüze kadar gelmiştir.¹

Denizlideki en önemli geleneksel el sanatı antik Laodikeia'dan günümüze dokumacılıktır. Ege kıyılarını İç Anadolu ve Suriye' ye bağlayan yollar üzerinde bulunması nedeniyle çok çeşitli devletlerin istilasına uğramıştır.

¹ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Denizli>

Resim 1: Ege Bölgesi

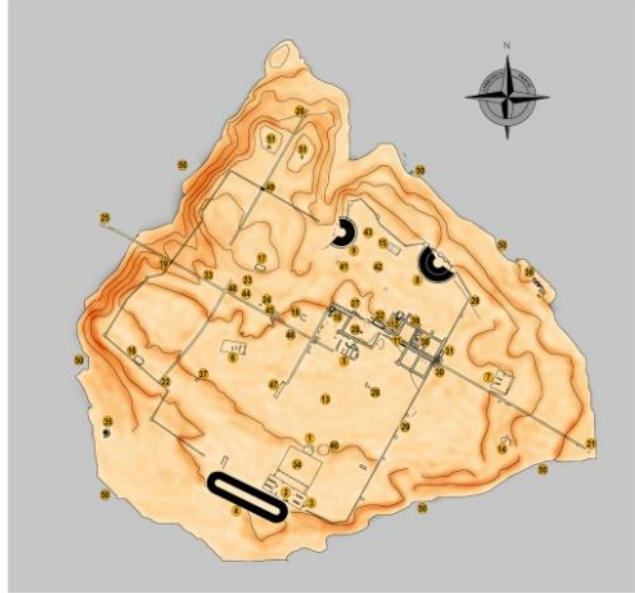

Resim 2: Denizli İlçe Haritası

2. BÖLÜM

LAODİKEİA ANTİK KENTİ

Phrygia Bölgesi'nin batı ucundaki Laodikeia, Denizli İli'nin 6 km Kuzeyin'de, il merkezine bağlı Eskihisar, Goncalı, Bozburun Köyleri sınırları içinde kalan ve Lykos (Çürüksu) Ovası'nın ortasında yer alan bir Frigya kentidir; kuzeydoğusunda Lykos, güneydoğusunda Kapros (Başlıçay) ve güneybatı-batısında Asopos (Gümüştay-Goncalı Deresi) olmak üzere üç taraflı ırmaklarla çevrilen yüksek bir platform üzerinde kurulmuştur. Laodikeia'da ulaşılan en eski veriler Erken Kalkolitik döneme işaret ettiği, kentin hemen batısındaki Asopos Tepesi'nin (Rhoas), Tunç Çağı'na ait kalıntıları barındırdığı bilinmektedir. Ancak bugünkü bilinen yeri ve adıyla Laodikeia, Seleukos (Suriye) Kralı, II. Antiokhos tarafından eşi Kraliçe Laodike adına, M.Ö. 3. yüzyıl'ın ortalarında kurulmuştur²

Resim 3: Laodikeia Kent Planı

² Celal Şimşek, **Laodikeia ad Lycum**, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 55 s.

Resim 4: Laodikeia Uydu Fotoğrafi

Laodikeia, tüm çağlarda büyük önem taşıyan ana yolların kavşağında yer almıştır. Batı Anadolu'yu, özellikle Büyük Menderes Vadisi'ni, Kelainai/Apameia/Dinar üzerinden İç Anadolu'ya bağlayan ana yol ile Bergama'yı, Marmara kıyılarını, İstanbul yöresini, Sardeis'den ve Philadelphia/Alaşehir'den geçerek İç Anadolu'ya, oradan da doğuya bağlayan yol Laodikeia'da birleşmiştir. Özellikle prehistorik dönemlerde Laodikeia'nın hem Anadolu'nun iç kesimleri, hem de Ege adalarıyla olan ticari bağlantılarını en iyi belgeleyen buluntular, Orta Anadolu ve Ege adalarından getirilen volkan camından (Obsidien) yapılan kesici ve delici aletlerdir.³

Lykos ovasının ortasında yer alan ve 4 km²'lik bir alana yayılan Laodikeia; kent caddeleri, çeşmeleri, biri idari kararların alındığı ve aynı zamanda su oyunlarının düzenlendiği iki adet tiyatrosu, dini yapıları, Anadolu'nun en büyük stadyumu, dört büyük hamamı, pazaryerleri, anıtsal giriş kapılarıyla antik çağın oldukça ihtişamlı kentleri arasında yer alır.

³ Bilge Umar, **Phrygia**, İnkilap Yayınevi, İstanbul, 2008, 58-60 s.

Laodikeia, M.S. 494'deki büyük bir depremle tamamen yıkılmış ve bir daha kalkınmamıştır. Bundan sonra kentteki yerleşmeler gittikçe küçülmüştür. M.S. 7. yüzyıl'ın ilk çeyreğinde meydana gelen diğer büyük bir depremle de kent yine yerlebir olmuştur. Bu depremin arkasından Denizli, Başpınar kaynağından gelen su yolları bozulmuş ve ovanın ortasında yer alan kent, aynı zamanda güvenlik nedeniyle özellikle de Arap akınlarının etkisiyle, su kaynaklarının zengin olduğu ve saklanması daha kolay olan güneyde Salbakos (Babadağ) eteklerinde uyum olan değişik yerlere taşınmıştır. Bir grup Kaleiçi'ne bir grup Bereketli Hisarköyü ve Asartepe (Hisar)'ye giderek buralarda tehlike anında toplanabilecekleri savunma amaçlı küçük kaleler yapıp yaşamlarını sürdürmüşlerdir.

Günümüze kadar Denizli Kaleiçi Kalesi, Bereketli Hisarköy Kalesi ve Asartepe Kalesinin kalıntıları ulaşmıştır. Ayrıca bir grup Laodikeia'nın Hierapolis (Pamukkale)'e de taşındığı düşünülmektedir. M.S. 7. yüzyıldan itibaren kaynaklarda bahsedilen Laodikeia, özellikle Denizli-Kaleiçi'dir. Bölge M.S. 13. yüzyıl başında (1206) tamamen Türklerin eline geçince, bu isim kısaltılarak Ladik şeklinde adlandırılmıştır.⁴

⁴ Celal Şimşek, **Laodikeia ad Lycum**, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 67 s.

Resim 5: Laodikeia, Suriye Caddesi

Resim 6: Laodikeia/ Tapınak A, Güney Portik Mimari Blokları

Resim 7: Laodikeia, Güney Roma Villası

Resim 8: Laodikeia, Batı Tiyatrosu

Resim 9: Laodikeia, Suriye Caddesi Üzerindeki II. Anıtsal Geçiş

Resim 10: Laodikeia/Tapınak A, Güneydoğu Portik'te Yapılan Düzenleme

2.1. Laodikeia Kazı ve Araştırma Tarihi

18.yüzyılın sonunda G.Weber kent hakkında bilgi vermiş ve kentin ilk basit planını çizmiştir. Charles Texier (1862, 1882) kent hakkında bilgiler vermiştir. 1883-1886 yıllarında bölgede araştırmalar yapan William Mitchell Ramsay'ın kent hakkındaki bilgileri daha ayrıntılıdır. 1961-1963 yıllarında Kanada Québec Laval Üniversitesi'nden Fransız arkeoloji heyeti, Jean Des Gagniers başkanlığında, çeşme yapısında kazılar yapmış ve bu yapıyı ayrıntılı olarak yayımlamışlardır. Daha sonraki yıllarda kent yapıları hakkında George E. Bean bilgi vermiştir. David Magie, Ekrem Akurgal, Haşim Yıldız, Hasan Malay, Thomas Corsten, Thomas Drew-Bear, Celal Şimşek gibi araştırmacılar kent hakkında bilgiler vermişlerdir. Suriye Caddesi'nde 1992 yılında Denizli Müze Müdürlüğü bir kazı yapmıştır. 1994-2000 yılları arasında İtalyan araştırmacı Gustavo Traversari kentte, kısa dönemler halinde yüzey araştırmaları yapmış olup, bu araştırmalar özet olarak Kültür Bakanlığı'nın çıkarmakta olduğu, Araştırma Sonuçları Toplantısı (AST) Kitaplarında yayımlanmıştır. Ayrıca bir band halinde İtalya'da Laodiceia di Frigia, Venezia, 2000 adlı yayın yapılmıştır. 2002 yılında Denizli Müzesi ile birlikte yapılan kazı çalışmaları, 2003 yılından itibaren Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü ekiplerince Prof. Dr. Celal Şimşek' in başkanlığında halen sürdürülmektedir.⁵

2.2. Laodikeia Seramikleri ve Kronolojisi

Antik ve modern yazarlar ve araştırmacılar tarafından yapılan yayınlarda, kentin ticari ve dinsel yapısının önemi kadar seramik üretiminden de sıklıkla bahsedilmektedir. Konumundan kaynaklanan avantajlara da bağlı olarak kentin sosyo-kültürel, sanatsal, ekonomik ve ticari yönü çok hareketli ve canlıdır. Bu çeşitliliği ve zenginliği, kazılar sonucunda yapılarda ve mezarlarda ortaya çıkan seramikler ve diğer buluntular desteklemektedir. Bununla birlikte Laodikeia'da 2002

⁵ <http://laodikeia.pau.edu.tr/sayfa.aspx?id=yapilanarastirmalar>

yılından itibaren başlayan bilimsel kazı ve araştırmalar kentin seramik üretimi ve kullanımını hakkında günümüze ışık tutmaktadır.

Antik kentin güneyinde Asopos (Gümüřçay) yakınlarında yüzey araştırmalarında ele geçen Eski Tunç Çağı ve Demir Çağı'na ait seramik parçaları kentin Helenistik öncesi yerleşimine ışık tutmaktadır (Resim 11). Kazılarda ise Helenistik Dönem'den, Geç Antik Çağ içlerine (M.S. 7. yüzyıl başlarına) kadar tarihlenen çok sayıda seramik buluntuları ele geçirilmiştir. Bunlarla beraber Demir Çağı'ndan Helenistik döneme kadar olan sürece ait seramik ele geçmemesi kentin yerleşim tarihini göstermesi bakımından önemlidir.⁶

**Resim 11: Tunç Çağı'na Ait Seramik Parçaları, Çakmak Taşları ve El Baltası
Eski Tunç M.Ö. 3000**

Erken Tunç Çağını temsil eden az sayıda çanak çömlek ve taş alet dışında bir kanıt bulunamamıştır. Orta Tunç Çağı tabakasına ait seramik örnekleri burada bir yerleşimin varlığını ortaya koyar. Bu tabakanın seramiğini yaygın olarak, çarkta şekillendirmiş ve çarktan iple kesilmiş, konik gövdeli çanaklar oluşturur. Seramik örnekleri dışında, çöp çukurları içinde çakmak taşı dilgi parçaları bir adet minyatür balta ele geçirilmiştir. Geç Tunç Çağı için tipik olan ve Beycesultan'dan da tanınan bir adet çaydanlık ele geçirilmiştir. Gaga ağızlı bir emziğe (akıtacağa) sahip olan

⁶ Celal Şimşek, *Laodikeia ad Lycum*, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 356 s.

yüksek halka kaideli kap yüzeyi gold wash⁷ (altın astarlı) olarak bilinen teknikle astarlanmıştır (Resim 12). Burada ele geçirilen seramik örnekleri içinde, gold wash astar geleneğine yoğun olarak rastlanmaktadır. Yaygın formları S profili, ince cidarlı çanaklar, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar ve kaideler, gaga ağızlı testi ve kantharos parçaları oluşturur.⁸

**Resim 12: Altın Yıldız Figürlü Cam Kadeh
Erken Bizans Dönemi**

İçe çekik ağızlı, basit çanak formlarının ağırlıklı olduğu seramikler, Demir çağının varlığını gösteren az miktarda boyalı seramik örneklerdir. Bu örnekler kırmızı ya da turuncu bir astar üzerine grimsi koyu kahve veya siyah renkli, düz çizgi ve dalgalı hatlarla oluşturulmuş geometrik motifli boya bezemelidir.⁹

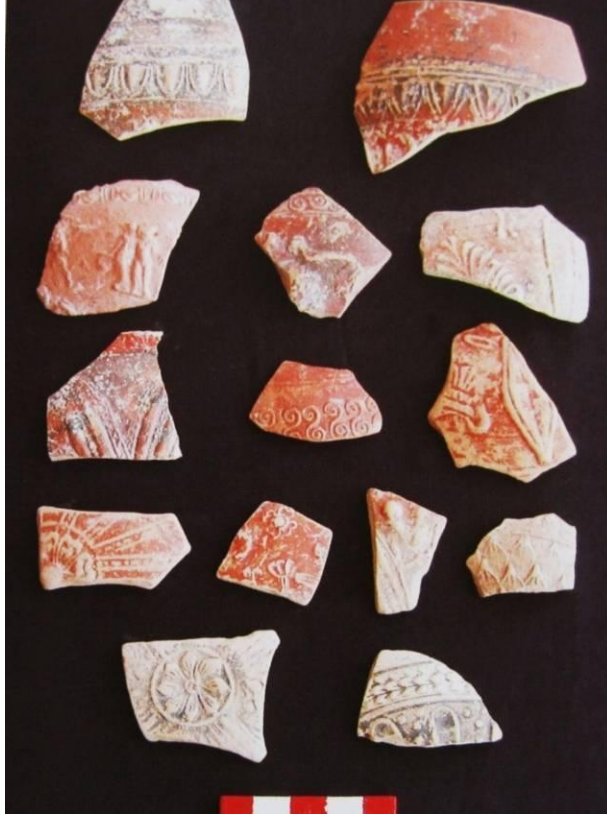
Helenistik Dönem’de de seramik üretimi yaptığına dair başlıca buluntular kentin farklı noktalarında ele geçen pişmiş toprak kabartmalı kâselerin yapımında

⁷ Y.n. Bir kap içerisinde hazırlanan yoğun mika içeren astarın, seramik bünye üzerine dökülmesi tekniği ve bu uygulama ile oluşan dekor tipine verilen genel ad.

⁸ Celal Şimşek; **32.Kazı Sonuçları Toplantıları**, 2009 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazısı, 3.Cilt, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2010, 448 s.

⁹ Celal Şimşek; **32.Kazı Sonuçları Toplantıları**, 2009 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazısı, 3.Cilt, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2010, 448 s.

kullanılan kalıplardır (Resim 13-14). Bu kalıpların bazıları üzerindeki bezemeler hala sağlamken bazılarında ise pozitif olarak yapılan kabartma süslemelerin aşırı kullanımdan dolayı aşınmış olduğu görülmektedir.

Resim 13: Kabartmalı Kâse Parçaları
Geç Helenistik - Erken Roma İmparatorluk Dönemi

Resim 14: Kabartmalı Kâse Kalıpları
Geç Helenistik Dönem

Söz konusu gruplar içinde erken döneme ait olduğu düşünülen seramikler, daha çok kentin kuzeybatısında yapılan yüzey araştırmalarında, Kuzey Nekropolü'nde, Batı Tiyatrosu ve çevresinde gerçekleştirilen çalışmalarda ortaya çıkarılmıştır. Bu alanlardan gelen başlıca seramik grubunu siyah astarlı kaplar ile kabartmalı kâseler oluşturur.¹⁰ (Resim 13).

Bir başka kap grubunu birçok yönden kabartmalı kâselerdeki motiflerin tekrar edildiği yeşil sırlı kantharos ve skyphoslar oluşturur. Yüksek veya alçak kaideli, halka kulplu bu kapların dış yüzeyleri zengin süslemelidir. Gümüş ve bronz kapların taklidi niteliğinde olmaları nedeniyle benzeri form ve süs özellikleri taşıyan yeşil sırlı kâselerin genellikle yapım merkezlerinin Anadolu'da olduğu kabul edilmektedir. Laodikeia'da ele geçen bu tipteki kapların büyük çoğunluğunu skyphos kulpları ve gövde parçaları oluşturur.

Helenistik Dönem seramik potansiyeli hakkında diğer önemli buluntu noktalarından biri Batı Tiyatrosu'dur. Burada gruplaması yapılan her örnekten yoğun olarak bulunmakla beraber ithal kâselerin yanında yerel üretim olarak düşünülen parçalardan çok sayıda ele geçmiştir.¹¹

Laodikeia'da Helenistik Dönem'e ait seramiklerin büyük kısmı Kuzey Nekropolü'nde gerçekleştirilen kazılarda ele geçmiştir. Açık ve kapalı kaplar bulunmuştur. Bunların çoğu sikkelerle birlikte kontekst olarak ele geçmiştir. Mezarlarda ele geçen M.Ö. 4. yüzyıl sikkeleri ve aynı mezarda bulunan seramik kaplar kentin tarihi hakkında daha önce bilinmeyen verilere ulaşmamızı sağlamıştır. Aynı zamanda çok sayıda ele geçen Geç Hellenistik ve Erken Roma İmparatorluk Dönemi kapları kentin yerel üretimlerine ışık tutmaktadır¹²(Resim 15-16).

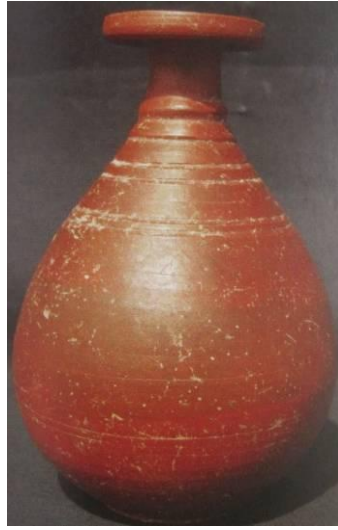
¹⁰ Celal Şimşek, **Laodikeia ad Lycum**, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 356 s.

¹¹ Celal Şimşek, **Laodikeia ad Lycum**, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 356 s.

¹² Celal Şimşek, **Laodikeia ad Lycum**, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 358 s.

Resim 15: Yerel Seramik Parçaları

**Resim 16: Pişmiş Toprak Unguentarium
Geç Hellenistik - Erken İmparatorluk Dönemi**

Roma Dönemi ele alındığında, (Geç Roma ve Erken Bizans seramikleri de bu guruba dahil edilirse) M.Ö. 1. ile 7. yüzyıl kentin seramik üretimi açısından en verimli olduğu dönemdir. M.Ö. 1. - M.S. 3. yüzyıl'a tarihlenen Roma İmparatorluk Dönemi seramiğinin önemli bir potansiyele sahip olduğu çok sayıda ele geçen sigillata örneklerinden anlaşılırken¹³; kentte ele geçen seramiklerin büyük çoğunluğu, M.S. 4.-5. yüzyıllar arasına tarihlendirilmektedir. Özellikle İncil'de adı geçen Yedi Kilise 'den birinin bu kentte yer alması ve Laodikeia'nın Phrygia Pacatiana'nın yönetim merkezi olması nedeniyle, din görevlileri ve hacıların kullanımına sunulan

¹³ Y.n. Tondosunda atölye işaretine sahip sigillataların bazılarının üzerindeki damgalarda DIONYSSOS, DORON, TYCHE şeklinde isimler okunmaktadır.

ampullaları, sayı ve çeşit bakımından kentte ele geçen seramik buluntuların başını çekmektedir¹⁴ (Resim 17).

Resim 17: Pişmiş Toprak Ampullalar

M.S. 5. - 6. Yüzyıl

Gene M.S. 4.-5. yüzyıllara ait, yerel üretim olduğu düşünülen ağızda orijinal tıparaklarıyla bulunan unguentariumlar önemlidir. Özellikle Kuzey Nekropolü kazılarında ele geçen, krem, devetüyü ve kırmızı gibi farklı killerden üretilmiş bol miktardaki fusiform (iğ şeklinde) ve bulbous (torba form) formlu unguentariumlar genellikle özensizce yapılmış yerel üretim örneklerini oluştururken, kırmızı astarlı olanları ise kaliteli yerel üretime güzel birer örnektir (Resim 18).

¹⁴ Celal Şimşek ve Bahadır Duman; ‘ Laodikeia ‘da Bulunan Ampullalar ‘, Olba XV, İstanbul, 2007.

Resim 18: Pişmiş Toprak Geç Antik Çağ Unguentariumları
M.S. 5. - 7. Yüzyıl

Resim 19: Kiremit Çatma Mezara Bırakılan Pişmiş Toprak Hediyeler
M.S. 1. Yüzyıl

Resim 20: Kuzeydoğu Nekropolü Tonozlu Mezarı Toplu Buluntuları
M.S. 3. - 4. Yüzyıl

M.S. 5. yüzyılda ise dinsel minyatür kutsal yağ, su ya da koku şişeleri ön plana çıkmıştır. Ayrıca gene bu döneme ait astarsız sığ kâseler de bilinmektedir. Tüm gövdesi sıralı çentik bezeme ile donatılmış tabaklar ve dudak kenarı sıralı çentik bezeme ile bezenmiş ‘Geç Roma C’ formlu kâseler, M.S. 5.-6. yüzyıllara tarihlenmekte ve kırmızı astarların nitelikli örneklerini oluştururlar. Astarlı kaseler grubuna dahil edebileceğimiz örnekler arasında insan yüzü betimli Erken Bizans kaseleri de bulunmaktadır (Resim 21). İnsan yüzü betimli ve bazılarında gold wash uygulamasının daha büyük boyutlu kapalı kaplarda uygulanmış olduğunu gösteren örnekler ele geçmiştir.

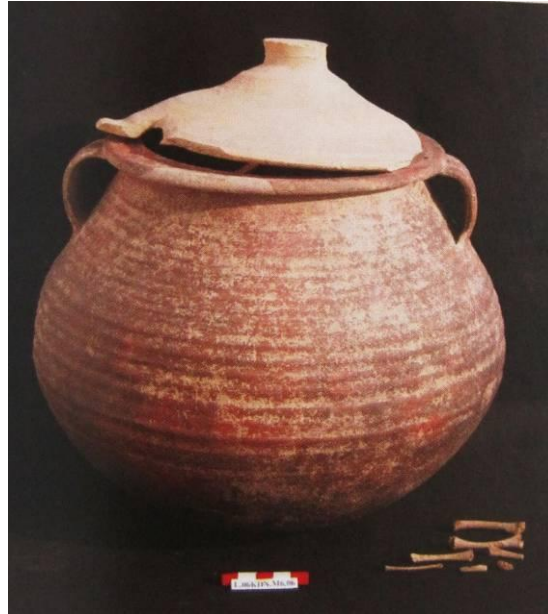
Resim 21: İnsan Başı Şeklindeki Kâse
Geç Antik Çağ

Gene bu gruba dahil edebileceğimiz ve bu çalışmanın ana konusunu oluşturan Erken Bizans Dönemi’ne (M.S. 6.-7. yüzyıla) tarihlenen kazıma kabartmalı aslan avı, doğada at betimli konuları olan yayvan ve sığ tabaklardır. Bunlar, bu safhanın kaliteli ve ünik üretimlerini temsil eder. Bu tipteki tabak üzerinde görülen ‘€’ monogramı, Erken Bizans döneminde döşeme tuğlalar üzerinde de görülmekte olup kentteki önemli bir atölyeye ait olmalıdır. Bunlarla birlikte M.S. 4.-7. yüzyıllara tarihlenen mutfak kaplarına ait parçalar, pişmiş toprak kandiller ve diğer seramikler, kentin Roma ve Erken Bizans Dönemlerine ait en sık rastlanan buluntulardır. (Resim 22-23). Ayrıca Geç Antik Çağ üretiminde seramik formlar için kullanılan kapaklar da önemli bir yer tutmaktadır. Farklı büyüklük ve profillere sahip, çoğunlukla üst kısımlarında dar, dairesel kiminde ise sivri tutamak bulunan, her kaba ayrı ayrı uyacak şekilde tasarlanmış örneklerin yanında büyük kapların ağızlarını kapatan ve

çatı kiremitlerinden ikinci işlem olarak yapılmış, tutamaksız kapaklarda ele geçmiştir. Gene Erken Bizans dönemine tarihlenen lokal üretim tek kulplu testilerde konteks olarak bulunmuştur.¹⁵

Resim 22: Pişmiş Toprak Kandil Örnekleri
M.S. 4.-7. Yüzyıl

Resim 23: Pişmiş Toprak Çömlek
Erken Bizans Dönemi

¹⁵ Celal Şimşek, *Laodikeia ad Lycum*, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 363 s.

M.Ö. 1. yüzyıl ile M.S. 7. yüzyıl'lar arasında tarihlenen seramik örneklerinin dışında ele geçen az sayıdaki daha geç dönemlere ait sırlı kaplar gibi örnekler, kentin kronolojisinin dışında, rastlantısal buluntulardır.

Geç Antik Çağ'da kentin üretim faaliyetinde bulunduğu en belirgin göstergeleri, ele geçen çok sayıdaki seramiğin form çeşitliliği göstermesi, Suriye Caddesi yanında bulunan seramik fırını ve defolu ve kırık malların atıldığı tespit edildiği seramik çöplüğüdür. Aynı zamanda bunlarla ilgili olarak bol miktarda deve tüyü renkli kil döküntüleri seramik fırını içinde kullanılan delikli tuğlalar ve kül atıkları gibi işlikle ilgili malzemeler bulunmuştur.¹⁶ Seramik malzeme ile uyum göstermesi bakımından önemli olan diğer buluntu gurubu ise, kazı çalışmalarında değişik tip ve formlardaki örnekleri bol miktarda ele geçmiş cam formlardır.¹⁷

Son yıllarda yapılan yüzey araştırmaları ve kazılarda ortaya çıkan, yukarıda kronolojik sıra ile yansıttığımız tüm bu bilgilerin yanında, günümüzde gittikçe azalmasına rağmen devam eden seramik üretimi (çömlekçilik) dikkate alındığında, bölgenin seramik tarihine katkısı ve seramik üretim ve ticaretinin bölgeye katkısı açıkça görülmektedir. Bölgede antik dönem seramik geleneği günümüzde de bazı ustalarca sürdürülmektedir.

¹⁶ Celal Şimşek; **26.Kazı Sonuçları Toplantıları**, 2003 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazısı, 1.Cilt, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2004, 308 s.

¹⁷ Celal Şimşek, **Laodikeia ad Lycum**, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 360 s.

3. BÖLÜM

KAZIMA KABARTILI TABAKLAR

Kazıma-kabartılı tabaklar 2006 yılı kazılarında Suriye Caddesi üzerinde yer alan Doğu Bizans Kapısı Güney Kule’de ve 2007 yılı A Evi kazılarında bulunmuştur. Aynı bölgede ayrıca Helenistik döneme tarihlenen M.Ö. 2.-1. yüzyıl siyah astarlı tabaklar, M.S. 1.-3. yüzyıl arasına tarihlenen kırmızı astarlı seramikler ile M.S. 4.-7. yüzyıllara tarihlenen mutfak kaplarına ait parçalar da yoğun olarak çıkmıştır (Resim 24).¹⁸ Kazıma-kabartılı olarak yapılan üç figürlü tabak ile dördüncü tabağa ait tek parça, 575 tarihli imparator II. Justinus 565-578 ve 605-606 tarihli imparator Focas 602-610 sikkesi ile birlikte bulunmuştur. Kazı buluntuları kulenin, M.S. 494 yılı depremi arkasından doldurularak kullanıldığını göstermektedir.¹⁹

Resim 24: Kuzeydoğu Nekropolü’nden Çömlekler
M.S. 1. - 2. Yüzyıl

¹⁸ Celal Şimşek; **29.Kazı Sonuçları Toplantıları**, 2006 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazısı, 3.Cilt, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara,2007,103 s.

¹⁹ Celal Şimşek, **Laodikeia’dan Kazıma - Kabartılı Tabaklar**, Arkeoloji Dergisi, Sayı: 11, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir, 2008, 129-130 s.

Ele geçen dört tabak ve beşinci tabağa ait küçük parça, çarkta şekillendirildikten sonra üzerleri astarlanarak fırınlanmıştır. Daha sonra üzerine yapılacak kompozisyonların ana hatları çizilerek belirlenmiştir. Sivri ve sert uçlu aletlerle figürlerin dışında kalan bölümlerdeki astarlar kazınarak çamurun rengi ortaya çıkarılmış ve fon oluşturulmuş, bu fon üzerinde yüksek kalan figürlerdeki detaylar ise sigrafitto tekniği ile kazıma çizgi ve noktalarla belirlenmiştir. Böylece figürler dışında kalan ve kazınan fon daha açık olan çamur rengindeyken, figürler ise daha koyu olan astar renginde kalmış ve ikisi arasında bir tezat oluşturulmuştur. Bu teknik bir nevi, M.Ö. 6. yüzyılda uygulanan Siyah Figür Tekniği'nin Erken Bizans Dönemi'nde sahte uygulaması şeklindedir. Figürler fondan daha yüksek olmasına rağmen kabartma olarak değerlendirilemez, çünkü tabağın orijinal yüzeyinde daha yüksek değildirler ve yalnızca astar kazındığından kabartma hissi oluşturulur. Champleve (Geniş alan boşaltma) olarak adlandırılan bu tekniğin dilimizdeki karşılığını kazıma-kabartılı terimiyle karşılamak mümkündür.²⁰

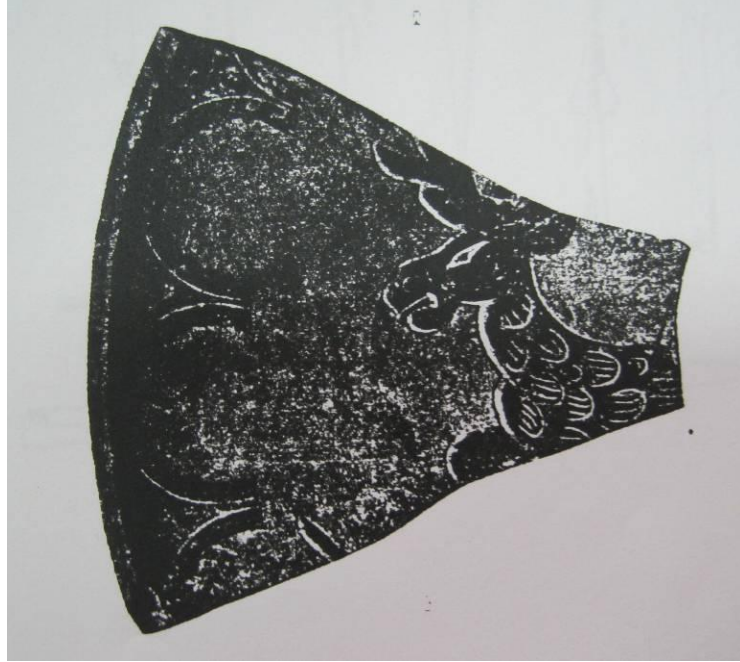
Laodikeia da bu tipteki uygulamalar mermer kaplamalar üzerinde de görülür. Erken Bizans dönemine tarihlenen ve A Nymphaeum (Çeşme yapısı)'unda ele geçen bir mermer kaplamada yaban keçisi ve ağaç dışındaki fon kazınarak kırmızıya boyanmış olup, böylece kazıma kabartılı kaplamada fon ile figür arasındaki belirgin ayrım çok güzel gösterilmiştir.

Malzeme bakımından tabaklardaki çamur renkleri farklılık göstermektedir, fakat çamurların içinde az miktarda kireç parçacıkları ile mika katkısı bulunmaktadır. Tabakların gövdelerinin sığ, ağız kenarlarının üstte ve altta doğru yuvarlatılmış oluşu, yüksek kaideleri genel form olarak benzerlik göstermektedir. 1 ve 2 no.lu tabakların çamur, astar renkleri ve pişirme kalitesi aynıdır. Bunlar tabakların aynı zamanda dönemsellik özellikleridir. 3 no.lu tabağın astar rengi diğer ikisinden farklıdır. Tabakların bir diğer ortak özelliği tondolarında figürlerin yuvarlak çerçeve içinde yapılması ve betimlenen sahnelerin açık arazide algılanmasını sağlayan bitkisel süslemelerdir.

²⁰ Celal Şimşek, **Laodikeia'dan Kazıma - Kabartılı Tabaklar**, Arkeoloji Dergisi, Sayı: 11, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir, 2008, 129-130 s.

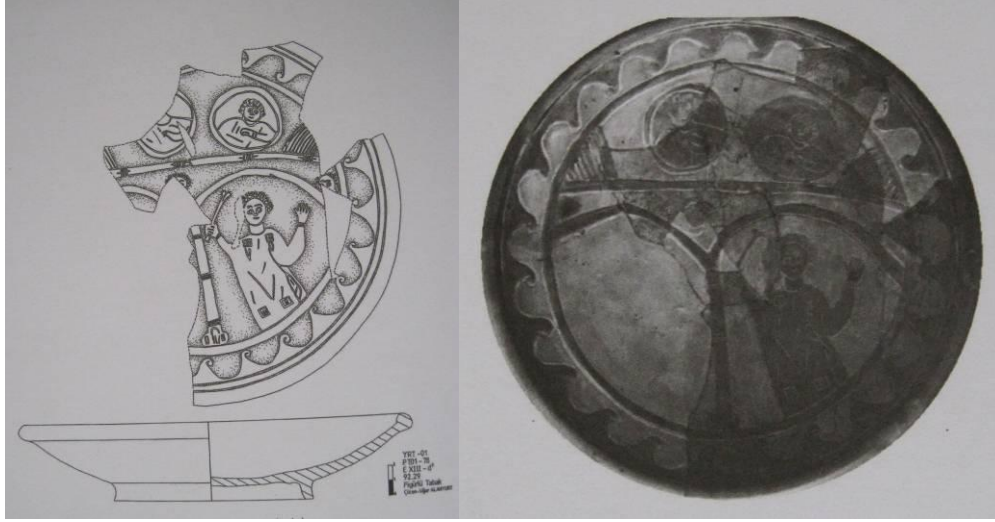
Genel olarak üç tabağın da pişirme sırasında üst üste konmasından dolayı iç kısımlarında ve dışında aynı tip fırın kaide ayağına ait oturma alanı izleri görülmesi bu tabakların aynı fırında pişirildiğini ve aynı çömlekçi tarafından şekillendirildiğini göstermektedir²¹. Fakat tabaklardaki süsleme stillerine bakıldığında ise bunların ayrı sanatçıların elinden çıktıklarını gösterir.

Laodikeia’da bulunan bu tabakların benzerleri ayrıca, Saraçhane, Sardeis, Pergamon (Resim25), Yumuktepe ve Allianoı (Resim26) kazılarında da ele geçmiştir. Bu konuda yapılan tüm yayınlar tabakların ilk buluntu yeri olan Saraçhane örneklerine ve bu örnekleri tarihleyen John W. Hayes’e göre şekillendirilmiştir. Saraçhane örneklerini inceleyen John W. Hayes, bu tip tabakların önemli bir grubu oluşturduğunu, kesinlikle M.S. 550 yılından sonra üretilmiş olabileceğini söylemiş ve bu tabakları Geç 6. ve 7. yüzyılda lokal üretilen ve ilk kez keşfedilen kırmızı astarlı kaplar olarak yorumlamıştır.

Resim 25: Pergamon’da Görülen Kazıma Kabartılı Tabak Örneği

²¹ Y.N. Bu izler, tabakların aynı fırında pişmiş olmasından ziyade “aynı tip” fırında pişmiş olduklarını da gösteriyor olabilir. Bu da tabakların aynı atölye üretimi yerine aynı tarihsel dönem üretimi olarak adlandırılmalarına olanak sağlar.

Resim 26:Alliano'i'de Görülen Kazıma Kabartılı Tabak Örneği

Laodikeia kazıma-kabartılı tabakları, ağız kenarlarının şişkin halka şeklinde oluşu sığ gövdeleri ve yüksek kaideleriyle, dönemsel özellikler olarak Sardeis ve Saraçhane örnekleriyle benzerlikler gösterir. Ayrıca Hayes tarafından benzer formdaki tabaklar African Red Slip Ware grubu içinde; Erken 5. yüzyıl ile 6. yüzyıl arasına tarihlendirilmiştir. Diğer taraftan tabaklar metalik ve mat astarlı görünüşleri yönüyle ise Roma Dönemi kırmızı astarlı grupların son taklit yansımalarıdır.

Eserler Erken Bizans Döneminde Laodikeia'nın zenginliğini gösteren ünik buluntulardır. Bu nedenle Laodikeia kazıma-kabartılı tabakları, Erken Bizans Döneminin zengin figürlü betimlemeleri yönünden arkeoloji dünyasında bilinen en önemli ve nadir örneklerdir. Sardeis kazılarında bulunan ve içinde kazıma-kabartılı haç süslemesi yer alan tabak, Sardeis dışından gelen ünik bir örnek olarak gösterilerek, Erken Bizans Dönemi'nde yapılan gümüş tabaklarla olan benzerlikleri de göz önüne alınıp, M.S. 5. yüzyılın ortası ile erken 7. yüzyıl arasına tarihlenmiştir.²²

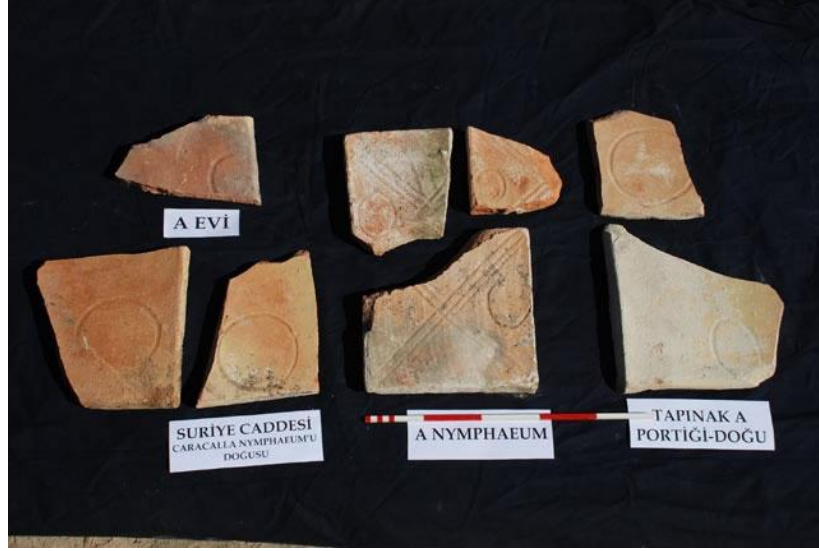
²² Celal Şimşek, **Laodikeia'dan Kazıma - Kabartılı Tabaklar**, Arkeoloji Dergisi, Sayı:11, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir, 2008, 132 s.

Saraçhane kazılarında ele geçen parçalar da genel olarak değerlendirildiğinde Laodikeia kazılarında ele geçen tabaklara bezemektedirler. Saraçhane parçaları, Hayes tarafından 550 yılı sonrasına verilerek bunlardan, Geç 6. ve 7. lokal üretilen ve yeni keşfedilen, aynı zamanda önemli bir grubu oluşturan kırmızı astarlı kaplar olarak söz edilmiştir. Erken Bizans Dönemi'nin nadir işçiliğini gösteren bu tip örneklerdir, ilk kez bu yoğunlukta ve tam olarak Laodikeia'da bulunmuştur. Bu nedenle kazıma-kabartılı tabakların üretimlerinin, bu kentte yapıldığı düşünülmektedir. 2 no.lu tabağın üzerinde görülen € monogramının Laodikeia'da Erken Bizans Döneminde yaygın olarak taban tuğlaları, çatı kiremitleri ve amphora kulpları üzerinde görülmesi bunun Laodikeia'ya özgü bir atölye işareti olduğunu göstermektedir (Resim 27-28). Diğer taraftan Erken Bizans döneminde Laodikeia'nın Constantinopolis ile yoğun ilişkileri de söz konusudur. Sardeis tabağının geliş yeri olarak daha çok Knidos, Saraçhane buluntuları için Marmara denizi çevresi ile daha uzak olarak Karadeniz kıyıları düşünülmüştür. Bugüne kadar çok az buluntu olmasından dolayı, kazıma-kabartılı tabakların üretim yerleriyle ilgili net bir görüş ortaya konamamıştır. Eldeki son buluntular da göz önüne alınırsa şimdilik Sardeis ve Saraçhane örneklerinin de Laodikeia kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Resim 27: Damgalı Amphora Kulpları

M.S. 4.-5. Yüzyıl

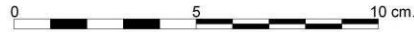

Resim 28: Kazı Alanlarından Atölye İşaretli Taban Tuğlaları

Kazıma-kabartılı tabakların üzerindeki aslan avı sahnesi ve köpeklerin aslana saldırma sahneleri daha çok Doğu toplumlarına özgü sahnelerdir. Özellikle 4.-7. Yüzyıllar arasında kökü Asur ve Pers sanatına dayanan Sasani metal tabaklarında aslan, yaban domuzu, yaban keçisi, yaban koyunu ve yaban sığırı gibi avlı sahneleri severek işlemişlerdir. Sasani tabaklarında işlenen ana tema kraliyet avıdır. Bu doğu toplumlarında kralın yarı tanrı, kahraman ve diğer insanlardan farklı olma özelliğinin göstergesidir. Laodikeia kazıma-kabartılı tabaklarında görülen av sahnesi ve tek başına atın, Sasani tabaklarında da işlenmesi Doğu'ya özgü bir betimleme geleneklerinin Geç Antik Çağ sanatına yansımastır.²³

²³ Celal Şimşek, **Laodikeia'dan Kazıma - Kabartılı Tabaklar**, Arkeoloji Dergisi, Sayı: 11, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir, 2008, 132-133 s.

3.1. Aslan Avı Sahneli Kazıma-Kabartılı Tabak²⁴

Resim 29: Aslan Avı Sahneli Sığ Tabak

Ölçüleri: Yükseklik: 4,7cm, ağız çapı: 19,2 cm, kaide çapı: 9,8 cm, kaide yüksekliği: 2,1 cm, kaide kalınlığı: 0,6 cm, cidar: 0,5 cm, halka şeklindeki ağız kenarı kalınlığı: 1,1 cm

Bu tabak Aslan avı sahneli sığ tabak olarak adlandırılmaktadır. Pişmiş topraktan yapılmış olup 6. yüzyılın son çeyreği ile 7. yüzyılın başına tarihlendiği düşünülmektedir. Altı kırık parçadan restore edilmiş olup birkaç parçası eksiktir. Tabağın çamuru krem renkli olup çok azda olsa mika katkısı vardır. Tabak kahverengi renkli bir astar ile astarlanmış olup, yer yer astarın kalınlığına ve pişirmeye bağlı olarak farklılaşan renk tonları (sarımtırak, sütlü kahve) da

²⁴ Bu bölümün hepsi; Celal Şimşek, **Laodikeia'dan Kazıma - Kabartılı Tabaklar**, Arkeoloji Dergisi, Sayı: 11, Ege Üniversitesi, Yayınları, İzmir, 2008, 129-145 s. Alıntıdır.

görülmektedir. Sığ gövdeli tabağın ağız kenarı halka şeklinde olup, üst ve alt bölümde çıkıntılıdır. Kaidesi yüksek olup tabana doğru hafifçe genişleyerek sonlanır.

Tabağın taban kısmında çamur henüz yaş iken parmakla bastırılarak virgül şeklinde bir girinti yapılmıştır. Gövde ile kaidenin birleşme bölümünde de yiv vardır. Sığ tabağın iç kısmında aslan avı sahnesi işlenmiştir. Figür dışındaki fonda olayın arazide geçtiğini göstermek üzere bitki dal ve yaprak gibi bitkisel motifler yerleştirilmiştir. Tabağın ağız kenarından kazıma yöntemi ile iki sıra dairesel bant atılarak sahne ile ağız kenarı ayrılmıştır.

Av sahnesinde; at üzerinde figür onun sağında gövdesinin yarından fazlası betimlenmiş erkek aslan ve alt bölümde betimlenen bir köpekten oluşan sahne yerleştirilmiştir. At ileriye doğru dörtlü ile ilerlemektedir. Üzerindeki figür kısa Khiton (kısa etekli elbise) giymiştir ve boynunda Khlamis (pelerin) vardır. Hareketin hızından ve dönmeden figürün üzerindeki kıyafet sol tarafa doğru dalgalanmaktadır. Aslanın at üzerindeki figüre saldırdığı, atlı figürün ise sağ elinde tuttuğu kılıcıyla hamle yaptığı anlaşılmaktadır. Diğer taraftan da köpek aslana doğru koşmaktadır.

Atın alnındaki uzun yeleleri, hafif oval biçimde kazınmış gözü, havaya doğru kalkık kulakları betimlenmiş olup ancak kulak içi gibi detaylar belirtilmemiştir. Ağız açıktır ve burun deliği kazınarak vurgulanmıştır. Atın üzerindeki figür sol eliyle dizgini tutmaktadır. Profilden betimlenen atın ağzının açık, kulaklarının kalkık oluşu ve heyecanlı ürkek hali sanatçı tarafından gösterilmiştir. Atta baş, gövde, kalça geçişlerinin güzel verilmesine rağmen, tırnaklar ve bacaklar orantısız yapılmıştır. Sanatçı özellikle atın kuyruk detayını çok ince kazıma çizgileriyle vermekle birlikte aslanın geride olduğunu vurgulamıştır.

Genelde ata binilirken giyildiği düşünülen bir ayakkabılı, pantolonlu ve onun üzerinde kısa khitonludur. Figürün gövdesi üçgen şekilde verilmiş olup dönüşe uygun sağ tarafı biraz çıkıntılı yapılmıştır. Elbisesinin kıvrımları da harekete uygun olarak kavisli olarak verilmiştir. Elbisenin süslü olduğunu göstermek için yer yer

“C” şeklinde çizgisel kazımlar yapılmış. Sol tarafta ve baş üzerinde dalgalı uzun saçları görülmektedir.

Sağ eliyle kılıcı kavramış başparmak ise geriye doğru açıktır. Figürün başı çenesine doğru sivri çizilmiş sağ kaş “L” şeklinde burunla birleştirilmiştir. Sol kaş tek çizgi şeklinde, gözler yuvarlak ve dudak küçük olarak betimlenmiştir. Sağ elde tutulan kılıcın başın gerisine doğru kaldırıldığını, dalgalı saç buklelerini betimleyerek vurgulamıştır.

Aslanın yarından fazlası betimlenmiştir. Ağız açık, üst dişler kazıma çizgileriyle verilmiştir. Dil dışarıdadır, göz oval şekildedir, burun çıkıntısı vurgulanmıştır ve kaş yay çizen bir çizgi ile betimlenmiştir. Aslanın erkek olduğunu, boyun kısmına yapılan “C” şeklinde kazıma çizgili yelelerle vurgulanmıştır. Aslanın figüre doğru yaptığı hamle ve ön bacaklarındaki orantısızlık dikkat çekmektedir.

Köpek aslana doğru çok hızlı hareket halinde olup ağzı açıktır. Burnu sivridir ve dili dışarıdadır. Alt ve üst dişleri kazımlarla çizgilerle verilmiştir. Göz yuvarlaktır ve kulaklar geriye doğrudur; ancak kulak içi detaylar betimlenmemiştir. Boynundaki tasma belirtilmiştir. Kuyruk geridedir ve uç kısmı yukarı kalkıktır. Bacaklardaki orantısızlık dikkat çekmektedir. Tabakta yer alan aslan avı sahnesinin açık arazide olduğu, değişik alanlara serpiştirilen bitkilerle gösterilmiştir. Köpeğin altında ve önünde ucu hafif kıvrılan kısa yapraklar gibi yerleştirmelerdir.

Resim 30: Aslan Avı Sahneli Sığ Tabak

Genel olarak değerlendirildiğinde kompozisyonu çizen sanatçının hayvanların ön bacaklarının gösterilmesinde başarısız olduğunu görülmektedir. Aslanın arka kısmı, köpeğin arka bacakları gibi bazı kısımlar gösterilmemiş olmasına rağmen kompozisyonun devam ettiği düşüncesi sağlanmıştır. Bu sayede kompozisyon tabak içindeki daireyi tam olarak doldurmuştur. Betimlemede figürlerin dış konturları daha derin kazımlarla işlenmiştir.

3.2. Hayvan Figürlü Kazıma-Kabartılı Tabak

0 5 10 cm.

Resim 31: Hayvan Figürlü Sığ Tabak

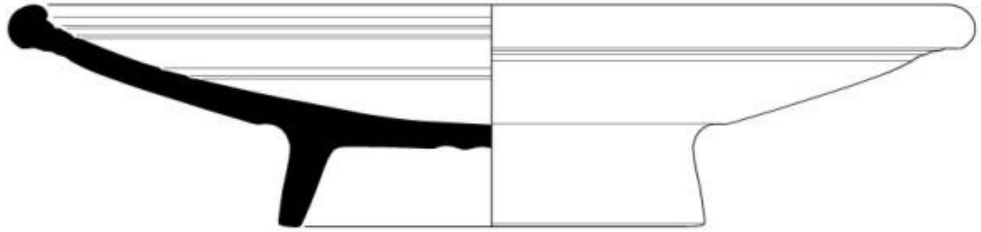
Ölçüleri: Yükseklik: 4,6 cm, çap: 19,7 cm, kaide çap: 8,6 cm, kaide yükseklik: 2 cm, kaide kalınlığı: 0,5 cm

Figürlü sığ tabak olarak adlandırılmaktadır. Pişmiş topraktan yapılmış olup 6. yüzyılın son çeyreği ile 7. yüzyılın başlarında yapıldığı düşünülmektedir. Sığ gövdeli tabak kırılmış olan dokuz parçanın restore edilmesinden meydana getirilmiş olup atın kalça kısmında ince şerit şeklinde küçük bir parça eksiktir. Tabağın çamuru krem renkli olup ince kumlu, hafif gevşek dokulu ve az da olsa mika katkısı vardır. Tabağın üzerindeki kahverengi astar rengi fırınlanmadan ve astar kalınlığından kaynaklanan koyu ve açık kahve gibi renk değişimleri görülmektedir.

Figürlü sığ tabağın ağız kenarı halka şeklinde olup, üst ve alt kısmında çıkıntılıdır. Kaidesi yüksek olup dışa doğru hafifçe genişleyerek devam eder. Tabağın taban kısmında çamur henüz yaş iken parmakla bastırılarak yapılmış volüt şeklinde girinti bulunur. Diğer taraftan kaide içine kazımayla “+” şeklinde işaret yapılmıştır. Kaide ile gövdenin birleştiği bölümde parmak bastırılarak yapılmış olan bir girinti bulunur. Pişirme sırasında tabağın gövdesinde fırın ayakların izleri görülmektedir. Bu kısımlarda astar deforme olmuş çamur renginde kalmıştır.

Tabağın ağız kenarı ile figürlü bezemenin yer aldığı orta kısmı ayırmak için, tabağa sürülen astar bir dolu bir boş mantığı ile kazınarak dairesel bantlar yaratılmıştır. Sırasıyla, ağız kenarı astarlı bant, kazınmış alan, astarlı dairesel dalga motifi, kazınmış alan, astarlı bant, kazınmış alan oluşturulmuş, ortada kalan kısma ise hayvan figürlü bezeme yerleştirilmiştir.

Atın hareket halinde olduğunu bacakların duruşundan anlaşılmaktadır. Atın topuk ve tırnak gibi ayrıntıları da betimlenmiştir. Profilden betimlenen atın sanatçı uzun yelelerini, boyun altında ve başın yan kısmındaki kılları kazıma çizgilerle göstermiştir. Gövde ile boynun geçişi kazıma çizgileri ile vurgulanmış, ağız açık, göz yuvarlak ve kulaklar yukarı doğru kalkıktır. Ancak kulak içi gibi detaylara girilmemiştir. Atın kalça kısmında ise “€” şeklinde kazıma yapılmış olup, bunun diğer örneklerde de görülen, olasılıkla atölye ya da ustayla ilgili monogram olduğu düşünülmektedir. Kuyruk hafif geriye doğru ve ince çizgilerle dalgalı biçimde betimlenmiştir. Atın genel hatları daha derin biçimde kazınmıştır. Atın çevresine bitkisel motifler işlenmiş ve bitkiler kuşbakışı şeklinde verilmiştir. Tabaktaki at figürü ve bitkisel motiflerin çevresi ve içleri kazınarak betimlenmiş olup diğer alanlar tamamen kazınarak fondan ayrılmış.

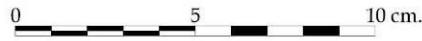

L.06 DBK. GK. 44

Resim 32: Hayvan Figürlü Sığ Tabak

3.3. Hayvan Figürlü Kazıma-Kabartılı Tabak

Resim 33: Hayvan Figürlü Sığ Tabak

Ölçüleri: yük: 4,7 cm, çap: 21,7 cm, kaide çap: 10,3 cm, kaide yük: 1,6 cm, kaide kalınlığı: 0,7 cm, cidar: 0,3 cm

Figürlü sığ tabak olarak adlandırılmaktadır. Pişmiş topraktan yapılmış olup 6. yüzyılın son çeyreği ile 7. yüzyılın başlarında yapıldığı düşünülmektedir. Sığ tabak 16 parçanın birleştirilmesiyle restore edilmiş olup, dört farklı bölümde küçük parçaları eksiktir. Tabağın çamuru açık pembe tonlarında olup ince kumlu, hafif gevşek dokulu ve az da olsa kireç ve mika katkılıdır. Tabağın iç kısmı pembemsi kiremit rengi astardan dolayı, açık ve koyu tonludur. Tabağın ağız kenarıyla birlikte iç yüzeyinden dış yüzeyine doğru astar devam etmiştir. Astar yer yer ince sürülmüş,

kaidenin iç kısmı ise hiç astarlanmamış, çamur renginde bırakılmıştır. Sığ ve yayvan tabak, ağız kenarı halka şeklinde olup, üstte ve altta doğru çıkıntılıdır.

Yüksek kaidelidir. Kaide ortasına çamur henüz yaş iken parmakla bastırılarak volüt benzeri bir şekil yapılmıştır. Kaide ile gövdenin birleşme bölümüne yapılmış olan ince yivler görülmektedir.

Tabağın ağız kenarına yakın iç kısmına iki derin çizgi çekilerek daire meydana getirilmiştir. Aynı şekilde tondoda yer alan betimlemeyi sınırlandıran daire de kazınarak kabartılı şeklinde yapılmıştır. Ağız kenarı ile tondodaki betimlemeyi sınırlandıran daireler arasında kalan bölüme birbirini takip eden çizgisel süsleme yapılmıştır.

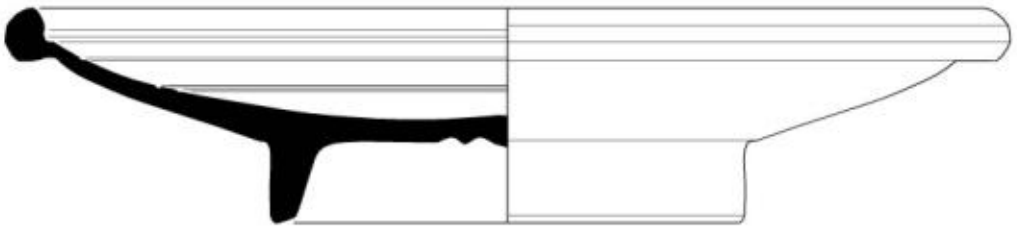
Tabağın tondosundaki dairenin sınırlandırıldığı alana ise, büyük bir erkek aslan figürü, aslanın sağ bacağından yakalamış bir köpek ve kalçasından yakalamış diğer köpekten oluşan bir kompozisyon yerleştirilmiştir. Sanatçı olayın açık arazide geçtiğini göstermek için dairenin içine bitki, ağaç ve yaprak gibi bitkisel motifler yapmıştır. Bu motifler kazıma çizgilerle belirginleştirilmiştir.

Tabağın tam merkezinde yer alan ve tüm alanı kaplayan aslan, ön ayaklarını kaldırarak ileriye doğru hamle yapar şekildeyken, ancak başını geriye doğru çevirmiştir. Aslanın sağ ayağındaki tırnakların uçları kıvrık olarak betimlenmiş ve aynı ayak, alt kısımda yer alan köpek tarafından ısırır şekilde tasvir edilmiştir. Geride olan sol ön bacak ince bir hat halinde kazımayla verilmiş, ayakucunun bulunduğu kısımda tabak kırık olmasına rağmen aslanın tırnaklarının kazımayla betimlendiği görülmektedir. Diğer taraftan bacaklardaki tüy detayları kesik çizgilerle betimlenmiştir. Gövde şişkin ve karın altı kavisli yapılmış, arka bacaklar geriye doğru ve gergin şekilde, sağ arka bacak daha geniş, sol bacak ise daha dar ve özentisiz yapılmıştır. Ayaklar orantısız ve uzun olup sağ ayakta kazıma ile tırnaklar belirtilmiştir. Aslanın gövdesinde ve kalça üzerinde düzgün sıralar halinde virgül şeklinde kazımalar yapılmış. Boyun kısmının başa yakın bölümlerinde ters “V” şeklinde kazımalar yapılmış, aşağıya doğru indikçe daha yatık şekilde işlenmiştir.

Boynun alt kısmında ise birbirini takip eden spiral şekilde kazıma çizgilerle aslanın yeleleri vurgulanmaktadır. Sanatçı, aslanın sol tarafında sol üst yelelerini ve sağda sırt üstünde ise sağ üst yelelerini kazıma çizgilerle belirtmiştir. Baş ile boyun arasındaki geçiş kavisli bir şekilde betimlenirken, boynun üzerinde tüyler ise yay şeklindeki kazıma çizgilerle belirtilmiştir. Ağız açık, dil dışarıda ve ağızdaki dişlerde sivri bir şekilde kazıma çizgilerle betimlenmiştir. Göz yuvarlak ve kaş yay şeklindedir.

Kulaklar yarım daire şeklinde işlenmiştir. Kuyruk ise iki bacağının arasından öndeki köpeğin arka kısmına kadar, kazıma çizgilerle püsküllü olarak uzatılmıştır. Sanatçı aslanın boynunu özellikle iki yönlü algılayıyor gibi çalışmıştır. Aslanın bacaklarının orantısız yapılmış oluşu dikkat çekmektedir, başarısızdır.

Aslanın kalçasından ısırın köpek, gövdesinin yarısı görülecek şekilde, profilden betimlenmiştir. Kulaklar dik ve geriye doğru “V” şeklinde kazıma çizgilerle yapılmıştır. Göz yuvarlak, hemen üstündeki kaş hafif kavislidir. Köpeğin boynundaki tasma halka şeklindedir. Aynı zamanda boyunla başın birleşme noktası da vurgulanmış, bacak ise ince ve geriye doğru betimlenmiştir.

L06 DBK GK 43

Resim 34: Hayvan Figürlü Sığ Tabak

Aslanın ön bacağından ısırın köpek de profilden ve ısırma pozisyonundan dolayı, başını geriye çevrilmiş olarak betimlenmiştir. Ağız ısırmadan dolayı açık, göz yuvarlak, kaş hafif kavisli, kulaklar dik ve geriye doğrudur. Her iki kulak “V” şeklindedir. Boynunda halka şeklinde tasmaları vardır. Bacakların yarısı sınırdan taşmış ve gösterilmemiştir. Arka bacaklarda ise sol bacak öne, sağ bacak geriye gergin atılmıştır.

Kompozisyon genel olarak değerlendirildiğinde; aslanın arkasından ve ön bacağından ısırın köpeğin birini arka diğerinin ön bacakları sahneden taşmış olması konunun algılanmasını engellemektedir. Aynı zamanda köpeklerin bazı bölümlerinin gösterilmemesi, figürlerin daha büyük yapılmasına olanak sağlamıştır. Sanatçının özellikle hayvanların bacak ve ayak betimlemelerinde başarısız olduğunu söylenebilir.

4.BÖLÜM UYGULAMALAR

Laodikeia kazılarında ortaya çıkmış Erken Bizans Dönemine ait ünik eserler olan kazıma-kabartılı tabakların aslına uygun olarak yapımları (röprodüksiyon) üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalar sırasıyla; Hammadde - Bünye Araştırmaları, Kalıpla Şekillendirme, Dekorlama'dır.

İlk olarak kırmızı çamur ve döküm çamuru belli oranlarda karıştırılarak bünye denemeleri yapılmıştır. Üretim aşaması için teknik uyum ve orijinal tabağın renk uyumu göz önüne alınarak bünye denemeleri değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra orijinal renk ve dokuyu elde edebilmek için Denizli'nin Tavas ilçesinden çamur getirtilip bünye denemesi yapılmıştır.

Resim 35: Bünye Denemelerinin Hazırlama Aşamaları

Resim 36: Bünye Denemelerinin Hazırlama Aşamaları

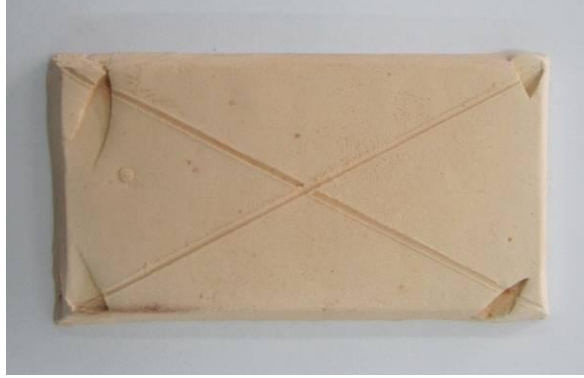

Resim 37: Bünye Denemelerinin Kurutma Aşamaları

Yapılan bünye denemelerinin; kuruma küçülme ve pişme küçülme hesaplamaları yapılmıştır. Bünye denemeleri sonunda, hem üretim tekniğine uygun olan hem de kazıma - kabartılı tabaklara renk bakımından uygun olan bünyenin reçetesi, %75 kırmızı çamur, % 25 döküm çamur'u belirlenmiştir.

Bünye Denemeleri

Deneme 1

Resim 38: Deneme 1

Reçete 1

% 5 Kırmızı Çamur

% 95 Döküm Çamuru

Deneme 930° C’de elektrikli fırında pişirilmiştir. Plaka pişirim sonrasında % 5 küçülmüştür

Deneme 2

Resim 39: Deneme 2

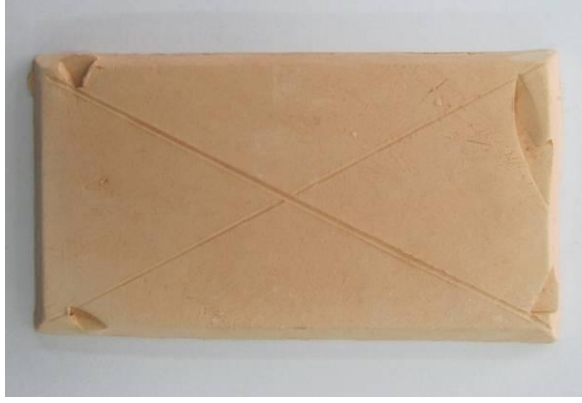
Reçete 2

%10 Kırmızı çamur

%90 Döküm Çamuru

Deneme 930° C’de elektrikli fırında pişirilmiştir. Plaka pişirim sonrasında % 5 küçülmüştür.

Deneme 3

Resim 40: Deneme 3

Reçete 3

% 15 Kırmızı Çamur

% 85 Döküm Çamur

Deneme 930° C’de elektrikli fırında pişirilmiştir. Plaka pişirim sonrasında % 5 küçülmüştür.

Deneme 4

Resim 41: Deneme 4

Reçete 4

% 20 Kırmızı Çamur

% 80 Döküm Çamuru

Deneme 930° C’de elektrikli fırında pişirilmiştir. Plaka pişirim sonrasında % 6 küçülmüştür.

Deneme 5

Resim 42: Deneme 5

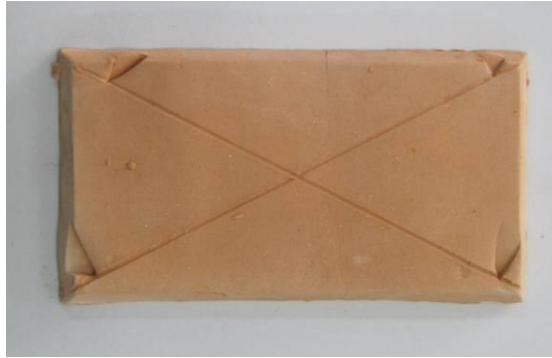
Recete 5

%25 Kırmızı Çamur

%75 Döküm Çamuru

Deneme 930° C'de elektrikli fırında pişirilmiştir. Plaka pişirim sonrasında % 5 küçülmüştür.

Deneme 6

Resim 43: Deneme 6

Recete 6

%30 Kırmızı Çamur

%70 Döküm Çamuru

Deneme 930° C'de elektrikli fırında pişirilmiştir. Plaka pişirim sonrasında % 5 küçülmüştür.

Deneme 7

Resim 44: Deneme 7

Reçete 7

% 35 Kırmızı Çamur

% 65 Döküm Çamuru

Deneme 930° C’de elektrikli fırında pişirilmiştir. Plaka pişirim sonrasında % 5 küçülmüştür

Deneme 8

Resim 45: Deneme 8

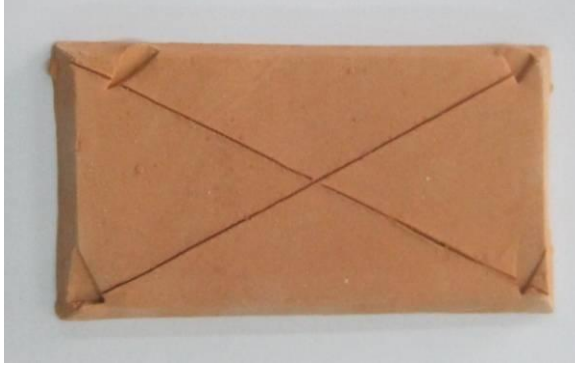
Reçete 8

%40 Kırmızı Çamur

%60 Döküm Çamuru

Deneme 930° C’de elektrikli fırında pişirilmiştir. Plaka pişirim sonrasında % 5 küçülmüştür

Deneme 9

Resim 46: Deneme 9

Reçete 9

%45 Kırmızı Çamur

%55 Döküm Çamuru

Deneme 930° C’de elektrikli fırında pişirilmiştir. Plaka pişirim sonrasında % 5 küçülmüştür

Deneme 10

Resim 47: Deneme 10

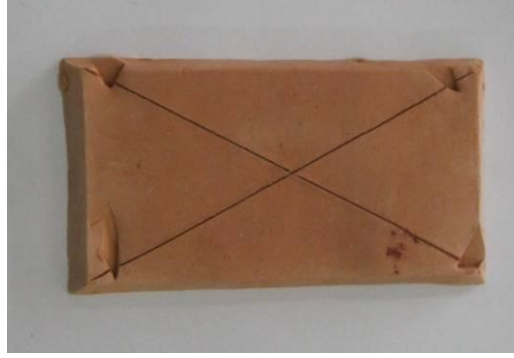
Reçete 10

%50 Kırmızı Çamur

%50Döküm Çamuru

Deneme 930° C’de elektrikli fırında pişirilmiştir. Plaka pişirim sonrasında % 6 küçülmüştür

Deneme 11

Resim 48: Deneme 11

Reçete 11

% 55 Kırmızı Çamur

%45 Döküm Çamuru

Deneme 930° C’de elektrikli fırında pişirilmiştir. Plaka pişirim sonrasında % 6 küçülmüştür

Deneme 12

Resim 49: Deneme 12

Reçete 12

%60 Kırmızı Çamur

%40 Döküm Çamuru

Deneme 930° C’de elektrikli fırında pişirilmiştir. Plaka pişirim sonrasında % 5 küçülmüştür

Deneme 13

Resim 50: Deneme 13

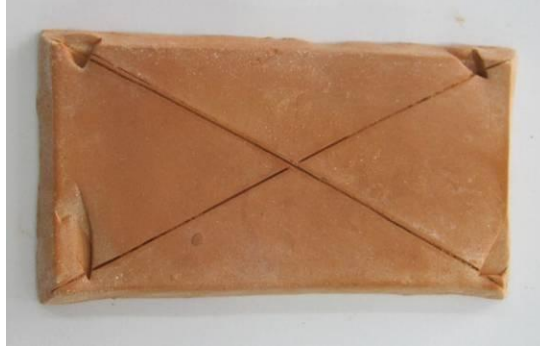
Reçete 13

%65 Kırmızı Çamur

%35 Döküm Çamuru

Deneme 930° C’de elektrikli fırında pişirilmiştir. Plaka pişirim sonrasında % 5 küçülmüştür

Deneme 14

Resim 51: Deneme 14

Reçete 14

%70 Kırmızı Çamur

%30 Döküm Çamuru

Deneme 930° C’de elektrikli fırında pişirilmiştir. Plaka pişirim sonrasında % 6 küçülmüştür

Deneme 15

Resim 52: Deneme 15

Reçete 15

%75 Kırmızı Çamur

%25 Döküm Çamuru

Deneme 930° C’de elektrikli fırında pişirilmiştir. Plaka pişirim sonrasında % 6 küçülmüştür

Deneme 16

Resim 53: Deneme 16

Reçete 16

%80 Kırmızı Çamur

%20 Döküm Çamuru

Deneme 930° C’de elektrikli fırında pişirilmiştir. Plaka pişirim sonrasında % 6 küçülmüştür

Deneme 17

Resim 54: Deneme 17

Reçete 17

%85 Kırmızı Çamur

%15 Döküm Çamuru

Deneme 930° C’de elektrikli fırında pişirilmiştir. Plaka pişirim sonrasında % 6 küçülmüştür

Deneme 18

Resim 55: Deneme 18

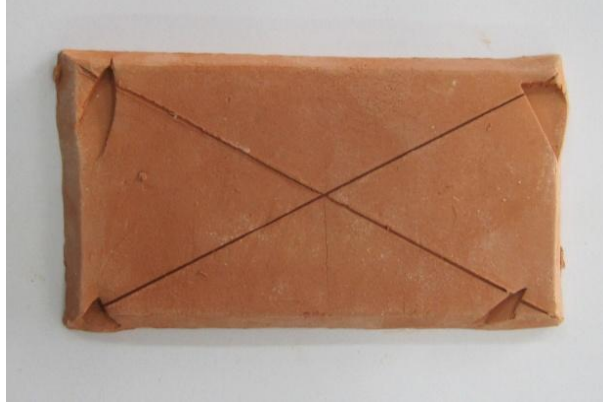
Reçete 18

%90 Kırmızı Çamur

%10 Döküm Çamuru

Deneme 930° C’de elektrikli fırında pişirilmiştir. Plaka pişirim sonrasında % 6 küçülmüştür

Deneme 19

Resim 56: Deneme 19

Reçete 19

%95 Kırmızı Çamur

%5 Döküm Çamuru

Deneme 930° C’de elektrikli fırında pişirilmiştir. Plaka pişirim sonrasında % 5 küçülmüştür

Deneme 20

Tavas’ın Medet Köyünden getirtmiş olduğumuz çamurun deneyi;

Resim 57: Deneme 20

Deneme 930° C’de elektrikli fırında pişirilmiş. Plaka pişirim sonrasında % 3 küçülmüştür.

2. aşamada ise tabakların orijinal boyutları göz önüne alınarak ve belirlenen bünyenin küçülme payları hesaplanarak teknik çizimleri yapılmıştır. Teknik çizim ölçülerine göre kalıp aşamasına geçilmiştir. Tabakların üretimi Şablon tornasında ve dış sıvama yöntemi ile gerçekleştirmek için dış sıvama kalıpları* üretilmiştir.

Resim 58: Kalıp Şekillendirme Aşamaları

Resim 59: Kalıp Şekillendirme Aşamaları

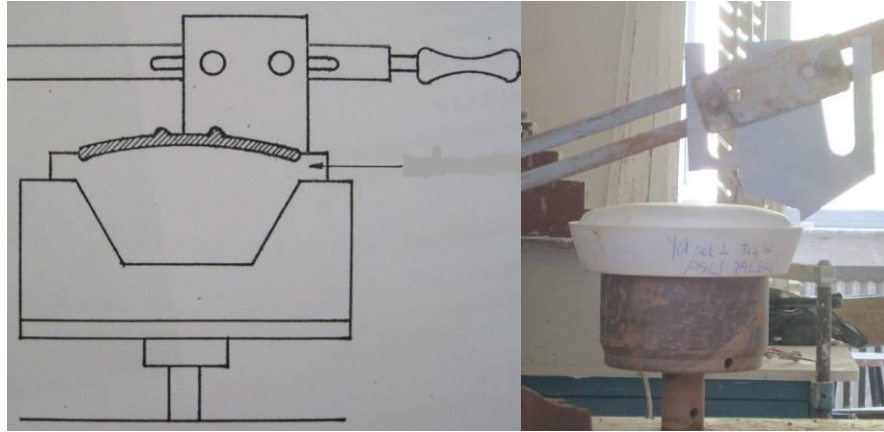
* Dış sıvama kalıpları: plastik çamurun, döner tezgâh üzerindeki alçı kalıp üzerine sıvanması ve profil şablonu ile sıyrılarak mamulün dış kısmının şekillendirilmesini sağlayan kalıp. Mamulün iç kısmı kalıp yüzeyinde şekillenir.

Resim 60: Şablon Tornası İçin Hazırlanan Kalıp

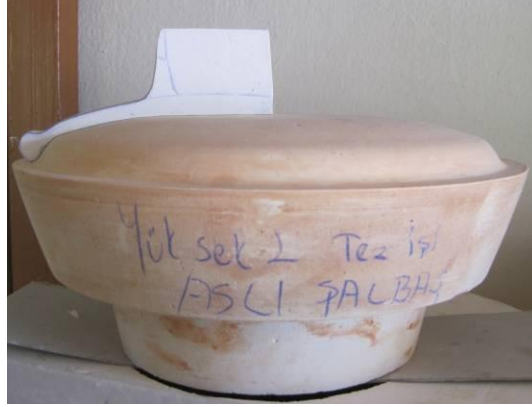

Resim 61: Dış Sıvama Kalıplarının Çoğaltılması

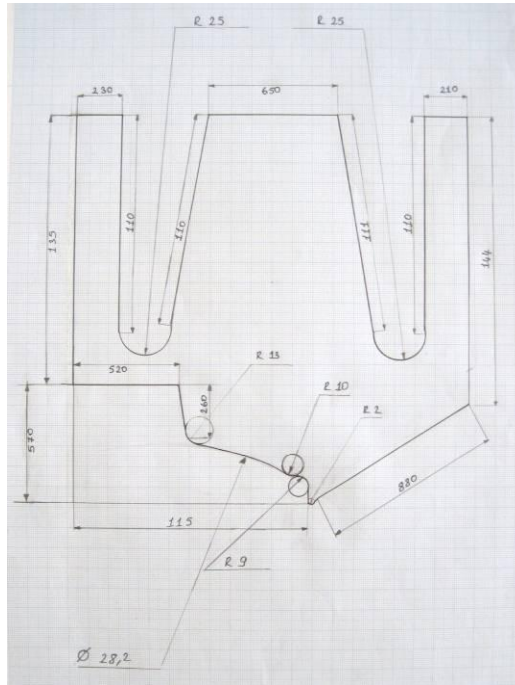

Resim 62: Şablon Torna Üzerine Oturtulan Dış Sıvama Kalıbı

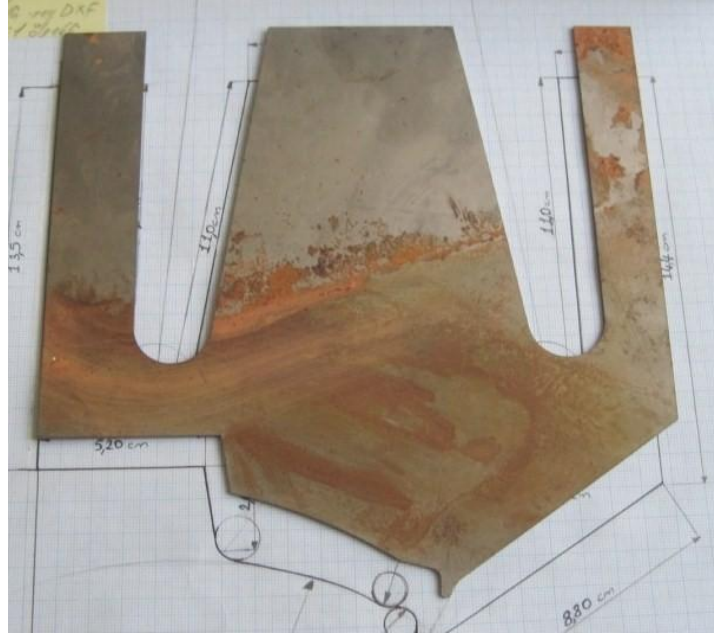
Aynı zamanda şablon tornasında tabağı şekillendirebilmek için ilk olarak, tabağın et kalınlığını ve kalıp ile şablon bıçağının birbirine uyumu sağlayabilmek için alçıdan master hazırlanmıştır. Tabağın teknik çizimine göre şekillendirilen master sayesinde şablon bıçağının çizimi yapıp 1,5 mm'lik saçtan şablon bıçağı kestirilmiştir.

Resim 63: Şablon Bıçağı İçin Hazırlanan Master

Resim 64: Şablon Bıçağını Çizimi

Resim 65: Saçtan Kesilmiş Olan Şablon Bıçağı

Daha sonra şablon tornasına yerleştirilen kalıp üzerine, hazırlanan çamur dış sıvama yöntemi ve şablon bıçağını yardımıyla şekillendirilmiştir.

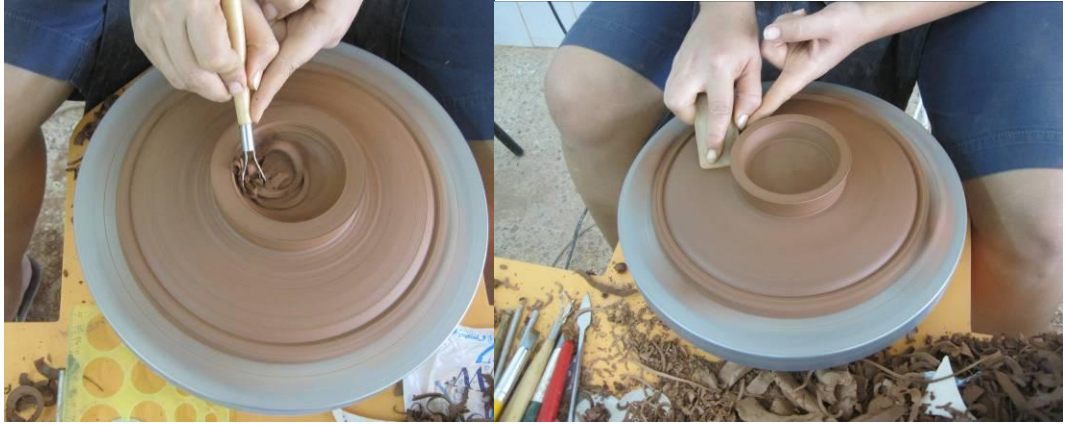

Resim 66: Şablon Tornada Şekillendirin Tabak

Resim 67: Şablon Tornada Şekillendirilen Tabak

3. aşamada ise şablon tornasında şekillendirilen tabaklar kalıptan çıkartılıp rötuşlanmış daha sonra astarlamaya bırakılmıştır. Astarlanmış ve deri sertliğine gelmiş tabaklara, betimlenecek olan desenler tabağın iç kısmını dolduracak şekilde aktarıldıktan sonra kazıma aletlerinin yardımıyla dekorları yapılır.

Resim 68: Kalıptan Çıkarılan Tabakların Rötuşlanması

Resim 69: Tabakların Astarlanması

Resim 70: Deri Sertliğine Gelen Tabakların Dekorlanması

Resim 71: Deri Sertliğine Gelen Tabakların Dekorlanması

Resim 72: Dekorlanan Tabaklar

Resim 73: Dekorlanan Tabaklar

Resim 74: Dekorlanan Tabaklar

Resim 75: Dekorlanan Tabakların Kurumaya Bırakılması

SONUÇ

“Laodikeia Kazılarında Ortaya Çıkarılmış Erken Bizans Dönemine Ait Kazıma-Kabartmalı Tabaklar ve Bir Uygulama” isimli bu tez çalışması için öncelikle Denizli Kenti ve özellikle Laodikeia Antik Kenti hakkında mevcut yayınlar incelenmiş, daha sonra kentte sürdürülen bilimsel araştırma ve kazılar hakkında güncel bilgiler derlenmiş ve kazı başkanı Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK’in izniyle teze kaynak teşkil eden orijinal eserler yerinde gözlemlenmiş ve fotoğraflanmıştır.

Araştırma sırasında Laodikeia buluntusu tabaklara form ve dekor bakımından benzerlik gösteren, aynı döneme tarihlenen başka örnekler olduğu anlaşılmış ve bu örneklerin yayınına ya da bu örnekler üzerinde çalışma yapmış kişilere ulaşılarak karşılaştırma için belge ve fotoğraf toparlanmıştır. Aynı zamanda elimizdeki örneklerin ait olduğu Erken Bizans Dönemi ve bu döneme ait seramikler hakkında yayın ve fotoğraflar incelenerek dönemin daha iyi anlaşılması sağlanmıştır.

Yapılan kaynak araştırmaları sonucunda ulaşılan tüm belge ve fotoğrafların yanı sıra, Laodikeia kazı başkanı, kazı heyeti üyeleri ve konu üzerine çalışmalar yapmış çeşitli uzmanların görüşleri de dikkate alınarak tez dört bölüm altında incelenmiştir.

Birinci bölümde mevcut yayınların ışığında Denizli Kenti’nin tarihsel coğrafyası araştırılarak, geçmişten günümüze ev sahipliği yaptığı yerleşimler ile birlikte dünya kültür tarihindeki yeri vurgulanmıştır.

İkinci bölümde ise Denizli’nin en önemli yerleşimlerinden birisi olan Laodikeia Antik Kenti’nin yapılan kazı ve araştırmalar dikkate alınarak yerleşim kronolojisi oluşturulmuş ve kazılarda ortaya çıkmış seramik buluntular aynı kronolojiye bağlı kalarak sıralanmıştır. Bu sayede seramik üretiminin bölgede önemli bir yeri olduğu ancak bununla birlikte bölge seramikleri hakkında çok az bilimsel yayın olduğu anlaşılmıştır.

Üçüncü bölümde ise, ilk iki bölümün ışığında tezin ana konusunu oluşturan Laodikeia Antik Kenti'nde bulunmuş kazıma-kabartılı tabaklar; buluntu yeri ve biçimleri, hammadde, teknik ve dekor özellikleri dikkate alınarak incelenmiş, bu inceleme, başka kazılarda bulunan benzer form ve dekorlu örnekler ve bu konuda daha önce yapılan araştırma ve yayınlarla karşılaştırılmıştır. Bunun sonucunda; Laodikeia örneklerinin farklı sanatçılar tarafından yapıldığı dikkate alınmakla birlikte, tüm örneklerin aynı zaman dilim içerisinde üretildiği, genelde Doğu'ya özgü betimlemeler veya dinsel objeler kullanılarak dekorlandığı, kırmızımsı kahverengi astarlanmış olarak hazırlandığı görülmüştür. Aynı zamanda örneklerin hepsinin elle şekillendirilmiş düşünülmekte olup tam olarak ne amaçla üretildikleri bilinmemektedir. Bu örneklerin büyük olasılıkla dinsel törenlerde kullanılan ya da hediyelik eşya amaçlı tasarlanan kaplar olduğu tahmin edilmektedir.

Dördüncü ve son bölümde ise, ilk üç bölümde yapılan araştırma ve incelemelerin ışığında sırasıyla, çamur denemeleri, taslak ve model çizimleri, ölçülendirme, kalıplandırma, şekillendirme ve dekorlama aşamaları kullanılarak, kazıma-kabartılı dekorlu tabakların günümüz koşullarında yeniden üretiminin sağlanması amaçlanmıştır.

Dört bölüm altında incelenen bu konu kapsamında yapılan tüm çalışmalar, başta seramik olmak üzere arkeoloji, tarihsel coğrafya, Erken Bizans Dönemine ait dinsel törenler ve toplum beğenisini yansıtan betimlemeler gibi birçok konuda farklı bilgi ortaya çıkarmıştır. Bölgede seramik üretimi ve kullanımının geçmişten günümüze değin sürmesi önemli bir bilgidir. Ancak kazıma-kabartılı tabakların bu süreç içerisinde üretilen örneklerin hiç biriyle benzerliğinin bulunmaması dahası bu tür tabakların tüm Anadolu göz önüne alındığında sayıca çok az ele geçmesi seramik tarihi için çok daha önemli bir noktaya ışık tutmaktadır. Sayıca az olmalarının yanında bu tabaklar, dekorların Doğu'lu kökeni, dinsel motiflerin sadeliği ve buluntu yerlerinin çeşitliliği ile Erken Bizans Dönemi düşünüldüğünde benzerlerinden hemen ayrılırlar. Aynı zamanda kullanım amacı ve yerlerinin net olmaması, nadir görülen bu tabakları çok daha değerli kılmaktadır.

Tüm bu bilgilerin ışığında “Laodikeia Kazılarında Ortaya Çıkarılmış Erken Bizans Dönemine Ait Kazıma-Kabartmalı Tabaklar ve Bir Uygulama” isimli bu çalışmanın başta bölgede yürütülenler olmak üzere ülkemizde sürdürülen tüm bilimsel kazılar dahilinde ortaya çıkan seramik ürünlerine arkeoloji disiplini dışında bir yaklaşıma öncülük etmesinin amaçlandığını ve eser olarak adlandırılan bu tabakların yeniden üretimi ile geçmişin beğenisinin günümüze taşınmasının öneminin vurgulanmaya çalışıldığını belirtmekten onur duyarım.

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

Amphora: İki kulplu, dibi çoğunlukla sivri olan veya bir ayakta biten, şarap, zeytinyağı gibi sıvıları ve katı maddeleri korumak için kullanılan antik kap.

Alliano: İzmir (il)i, Bergama ilçesi sınırları içinde, Bergama- İvrindi karayolunun 18. km.'sinde, Bergama'nın kuzeydoğusunda, Yortanlı Barajı gölet alanının tam ortasında, Paşa Ilıcası Mevkii'nde yer alan bir antik kenttir.

Çakmak Taşı: Kireçli arazilerde ya yumrular ya da tabakalar halinde bulunan, kıvılcım da üretebilen silis yığınlarına verilen ad.

Dilgi: Boyu eninin en az iki katı olan, koştut ve keskin kenarlı yonga.

Höyük: Arkeoloji terimleri olarak höyük, eski zamanlardan beri üst üste gelen şehir kalıntısından meydana gelen tepe anlamında kullanılır. Oluşumların ana nedeni bu yerleşimlerin kerpiçten yapılmış oluşudur. Yıkılan her yapı katmanı zeminde hafif bir yükselmeye neden olur. Yağmur miktarı bunu hızla taşıyıp düzleştirecek düzeyde olmadığı için yerleşme katları üst üste yığılarak bir tepe oluşturur. Yükseklikleri genellikle 20-30 m'yi bulduktan sonra yerleşme alanı küçüldüğünden ve iniş çıkış zorlaştığından terk edilerek yeni yerleşmelere geçiliyordu. Höyükler genellikle yassı biçimli tepelerdir. Çapları en geniş yerlerinde 100-500m ya da bazen daha geniş olabiliyordu. Höyükler hep düzlük yerlerde kuruldukları için uzaktan seçilmeleri mümkündür. Höyükleri Tümülüslerden ayırmakta kolaydır. Tümülüsler bir defada yapay olarak yığılıyor, höyükler ise binlerce yıl sürecinde oluşuyordu. Bu yığma tepenin kesin olarak höyük olup olmadığını anlamak için çanak çömlek parçalarının bulunup bulunmadığına bakmak gerekir.

İşlik: Atölye. Antik Roma evinde de girişin iki yanında bulunur.

Kantharos: 1. Antik seramik formları arasında önemli bir yeri olan dikey kulplara sahip içki kabı. 2. Bazilika yapısında atriumun ortasındaki temizleme havuzuna verilen isim.

Kontekst: İçerisinde çoğu zaman tarihlenebilir ve tarihlenemeyen objeler bir arada bulunmaktadır.

Khiton: Antik yunan 'da dikdörtgen kumaşın karşılıklı iki kenarının birbirine dikilmesi suretiyle meydana gelen ve dipsiz çuvala benzeyen, himation veya khlainanın altına giyilen kadınlarında erkeklerinde giydiği bir giysi.

Khlamis: Eski Yunan'da genellikle askerlerin M.Ö. 5. Yüzyılda süvariler ve epheblerin (Atina 'da genç askerlerden oluşan bir kıta) giydikleri yünden manto, pelerin.

Laodike: Seleukos Kralı I Antiokhos' un kız kardeşi, II. Antiokhos'un karısı olan kraliçe. Laodike, Laodikeia'da Tykhe olarak bir nevi tanrıça mertebesine çıkarılmıştır.

Monogram: Bir ismin birkaç harfinden veya baş harflerinden oluşan marka. Genellikle tanrı ve imparator adlarının sanatsal bir ifade taşıyacak anlamda yazılmış biçimi sikkeler üzerinde görülür. Özellikle Hitit imparatorlarının monogramları ise yazı yerine salt simge kullanılarak yapılmıştır.

Mika: Sıcağa ve ateşe dayanıklı, ince, saydam ve esnek yapraklara ayrılabilen bir mineral. Beyaz ve siyah olmak üzere iki türüdür.

Saraçhane: İstanbul'da, merkezi Atatürk bulvarı ile Şehzadebaşı Caddesinin kesiştiği noktada olan; Bozdoğan Kemerı'nin çevresindeki ve kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda Zeyrek ve Aksaray, doğu- batı doğrultusunda ise Şehzadebaşı ile Kızıtaşı arasında kalan semt.

Sardeis: Manisa'nın Salihli ilçesine bağlı Sart kasabasının yakınlarında bulunan ve Lidya (Lydia) devletine başkentlik yapmış antik kent.

Skyphos: Yatay iki kulpu olan, çukur bir fincana benzeyen düzgün kenarlı antik Yunan içki kabı.

Obsidien: Lav akıntıları kenarlarında lavların ani soğuması sonucu oluşan siyah, gri, yeşil ve mor renkli kalın şişe camını andıran, kesici bir kenar vererek kolay kırılabilen volkanik cam. Obsidien Peleotik, Neolitik ve Erken Bronz dönemi kültürleri için büyük önem taşımaktadır. O dönemlerde çok geniş bir kullanımı vardı. Çeşitli aletlerin, ok ve mızrak uçlarının, vazo gibi dekoratif eşyaları yapımında hammadde obsidiendi.

Pergamon: Günümüzde İzmir ilimize bağlı Bergama ilçesinin merkezinin yerinde kurulu antik kentin adıdır

Phrygia Pacatiana: Frigya bölgesi içinde yer alan antik kentlerin yönetim birliğı merkezi.

Unguentarium: Ortasında bir şişkinliğe sahip küçük boru şeklinde kaba bir çeşit kap. Hellenistik Yunan yerleşmelerinde görülür, ancak M.Ö. 7. yüzyılın ilk

başlarında başka yerlerde de görüldüğünden kaynaklarda bahsedilmektedir. Lakrymaterium ve balsamarium da diğer adlarıdır.

Volüt: İon sütun başlığının, Aiol ve Kompozit başlıklarının helezon şeklindeki kısmı.

Yiv: Bir sırt üzerine uzunluğuna açılan, yarım daire planlı oyuk yol.

Yumuktepe: Mersin kent içinde bulunan ve arkeolojik açıdan büyük önemi olan bir höyük

KAYNAKÇA

Kitaplar

ARCASOY, Ateş; **Seramik Teknolojisi**, Marmara Üniversitesi Yayınları,1983,s.277

ARTHUR, Paul; **Bizans ve Türk Dönemi'nde Hierapolis**, Ege Yayınları, İstanbul, 2006, 170 S.

BEAN, E.George; **Eski Çağ'da Menderes'in Ötesi**, 2. Basım, Arion Yayınevi, İstanbul, 2009, 265 S. Çevirmen: Pınar Kurtoğlu

BOARDMAN, John; **Siyah Figürlü Atina Vazoları**, Homer Kitapevi, 1. Baskı, İstanbul, 2003, Çevirmen: Gürkan Ergin

BOARDMAN, John; **Kırmızı Figürlü Atina Vazoları**, Homer Kitapevi, 1. Baskı, İstanbul, 2002, Çevirmen: Gürkan Ergin

CONZE, Alexander; **Altertümer Von Pergamon I, 1. Stadt Und Landschaft**, Verlag Von Georg Reimer, Berlin, 1912, 41 S.

ÇAMBEL, Halet, ARSEBÜK, Güven, KANTMAN, Sönmez; **Çok Dilli Arkeoloji Sözlüğü**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1994

D'ANDRIA, Francesco; **Hierapolis**, Ege Yayınları, İstanbul, 2003,9 S.

DOĞER, Ersin; **Antik Çağda Amphoralar**, Sergi Yayınevi, İzmir,1991

DOĞER, Lale; **İzmir Arkeoloji Müzesi Örnekleriyle Kazıma Dekorlu Ege-Bizans Seramikleri**, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir,2000,144S.

GİBBON, E; **Roma İmparatorluğunun Gerileyiş ve Çöküş Tarihi**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, Cilt 4, İstanbul, 1995, Çevirmen: Asım Baltacıgil

GİBBON, E; **Roma İmparatorluğunun Gerileyiş ve Çöküş Tarihi**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, Cilt 5, İstanbul, 1995, Çevirmen: Asım Baltacıgil

GÜVEMLİ, Zahir; **Sanat Tarihi**, Varlık Yayınları, 3.Baskı, İstanbul, 1982

İREN, Kaan; **Vazo Resimlerinin Işığında Eski Yunan Çömlekçiliği**, Ege Yayınları, İstanbul, 2003

ÖKSE, A.Tuba; **Arkeolojik Çalışmalarda Seramik Değerlendirme Yöntemleri**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2002

PETERSON, Susan, PETERSON, Jan; **Seramik Yapıyoruz**, Karakalem Kitapevi, İzmir, 2009

SALTUK, Secda; **Arkeoloji Sözlüğü**, İnkilap Yayınları, 4.Baskı, İstanbul, 1993

ŞİMŞEK, Celal, OKUNAK, Mehmet, BİLGİN, Mustafa; **Laodikeia Nekropolü (2004-2010 Yılları, Katalog)**, 1.Baskı, Cilt 1.2, Ege Yayınları, İstanbul, 2011

ŞİMŞEK, Celal, OKUNAK, Mehmet., BİLGİN, Mustafa; **Laodikeia Nekropolü (2004-2010 Yılları, Metin)**, 1.Baskı, Cilt 1.1, Ege Yayınları, İstanbul, 2011

ŞİMŞEK, Celal; **Laodikeia ad Lycum**, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 384S

UMAR, Bilge; **Phrygia**, İnkilap Yayınevi, İstanbul, 2008, 55 S.

WHEELER, Mortimer; **Roma Sanatı ve Mimarlığı**, Homer Kitapevi, Çevirmen: Zeynep Koçel Erdem, 1. Baskı, İstanbul 2004

Makaleler

AYBEK, Serdar ve Ali Kazım Öz; **Metropolis İonia II - Yolların Kesiştiği Yer** Recep Meriç İçin Yazılar, 1.Basım, Homer Kitap Evi, İstanbul, 2010, 241 S.

DOĞER, Lale; **‘Bizans Seramiklerinde Bezeme Elemanı Olarak Aslan Figürleri’**, Ege Üniversitesi Edabiyat Fakültesi Yayınları, Sanat Tarihi Dergisi, Sayı: 10, İzmir, 2000, 77 S.

ŞİMŞEK, Celal; **26. Kazı Sonuçları Toplantıları**, 2003 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazısı, 1. Cilt, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2005, 305 – 320 S.

ŞİMŞEK, Celal; **27. Kazı Sonuçları Toplantıları**, 2004 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazısı, 1. Cilt, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2006,

ŞİMŞEK, Celal; **28. Kazı Sonuçları Toplantıları**, 2005 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazısı, 1. Cilt, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2007,

ŞİMŞEK, Celal; **29. Kazı Sonuçları Toplantıları**, 2006 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazısı, 3. Cilt, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2008,

ŞİMŞEK, Celal; **30. Kazı Sonuçları Toplantıları**, 2007 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazısı, 2. Cilt, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2009,

ŞİMŞEK, Celal; **31. Kazı Sonuçları Toplantıları**, 2008 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazısı, 4. Cilt, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2010

ŞİMŞEK, Celal; **32. Kazı Sonuçları Toplantıları**, 2009 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazısı, 3.Cilt, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2011

ŞİMŞEK, Celal; **‘Laodikeia’ dan Kazıma - Kabartılı Tabaklar’**, Arkeoloji Dergisi, Sayı:11, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir, 2008, 129 S.

ŞİMŞEK, Celal; **‘Kraliçenin Kenti Laodikeia’**, Atlas, Sayı:227, 2012, 104s.

ŞİMŞEK, Celal ve Barış Yener; **‘An Ivory Relief of of Saint Thecla’**, Adalya XIII, İstanbul, 2010, 321 S.

ŞİMŞEK, Celal ve Bahadır Duman; **‘Laodikeia’da Bulunan Geç Antik Çağ Unguentariumları’**, Adalya X, İstanbul, 2007, 286 S.

ŞİMŞEK, Celal ve Bahadır Duman; **‘Laodikeia’da Bulunan Ampullalar’** Olba XV, İstanbul, 2007, S

ŞİMŞEK, Celal; **‘Laodikeia Antik Kentinden Haç Baskılı Tabaklar’**, 3. Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Katkılarıyla, Eskişehir, 2003, 411 S.

TRAVERSARİ, Gustavo; **‘1994 yılında Laodicea’ da (Frigya) Yapılan Arkeolojik İnceleme’**, 13. Araştırma Sonucu Toplantısı, 2. Cilt, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1996, 81 S.

TRAVERSARİ, Gustavo; **‘Ladik’te 1995 yılında Yapılan Arkeolojik ve Topoğrafik İnceleme’**, 14.Araştırma Sonucu Toplantısı, 1. Cilt, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997, 79 S.

TRAVERSARİ, Gustavo; **‘1996 Yılı Laodicea Arkeolojik Yüzey Araştırması’**, 15. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2. Cilt, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998, 295 S.

TRAVERSARİ, Gustavo; **‘1997 Yılında (Frigya’daki) Laodicea’da Yapılan Arkeolojik Yüzey Araştırması’**, 16. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2. Cilt, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999, 293 S.

Tezler

ÇAM, Alp; **Seramik Üretiminde Alçı Model ve Kalıp Problemleri ve Çözümleri**, Sanatta Yeterlilik, İzmir, 1996,79 S.

DUMAN, Bahadır; **Laodikeia Hellenistik ve Erken Roma Seramiği**, Doktora tezi, Konya 2010, 503 S

TARHAN, M. Ayşem; **2002-2003 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kabartma Buluntuları**, Yüksek Lisans Tezi, Denizli, 2006, 217 S.

PALA, İrem; **Ege Bölgesinin Coğrafi Konumu VE Bölgede Geleneksel Çömlek Üretim Merkezleri**, İzmir, 2003, 99 S

İnternet kaynakları

<http://laodikeia.pau.edu.tr/>

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Frigya>

http://www.akmedadalya.com/sayilar_tr.php

<http://www.academia.edu/>

<http://www.kvmgm.gov.tr/belge/1-75558/ekitap.html>

<http://www.pamukkale.gov.tr/tr/content.asp?id=585>

<http://www.tayproject.org/trhome.html>

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Denizli>

RESİM KAYNAKÇASI

Resim 1: <http://www.tatilpanosu.com/gezi/egebolgesi.aspx>

Resim 2: <http://aygunhoca.com/il-ilce-ve-koylerimiz/64-iller-ve-ozellikleri/496-Denizli-ili-ilceleri-haritasi.html>

Resim 3: <http://erkmensenan.blogspot.com/2010/09/laodikeia-goncal-denizli.html>

Resim 4: <http://erkmensenan.blogspot.com/2010/09/laodikeia-goncal-denizli.html>

Resim 5: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Laodikeia Ören Yeri, Nisan 2012

Resim 6: Şimşek, Celal; Laodikeia ad Lycum, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 243s.

Resim 7: Şimşek, Celal; Laodikeia ad Lycum, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 253s.

Resim 8: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Laodikeia Ören Yeri, Nisan 2012

Resim 9: Şimşek, Celal; Laodikeia ad Lycum, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 138s.

Resim 10: Şimşek, Celal; Laodikeia ad Lycum, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 244s.

Resim 11: Şimşek, Celal; Laodikeia ad Lycum, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 33s.

Resim 12: Şimşek, Celal; Laodikeia ad Lycum, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 366s.

Resim 13: Şimşek, Celal; Laodikeia ad Lycum, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 357s.

Resim 14: Şimşek, Celal; Laodikeia ad Lycum, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 357s.

Resim 15: http://laodikeia.pau.edu.tr/sayfa.aspx?id=2004_Buluntu

Resim 16: Şimşek, Celal; Laodikeia ad Lycum, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 359s.

Resim 17: Şimşek, Celal; Laodikeia ad Lycum, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 244s.

Resim 18: Şimşek, Celal; Laodikeia ad Lycum, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 361s.

Resim 19: Şimşek, Celal; Laodikeia ad Lycum, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 322s.

Resim 20: Şimşek, Celal; Laodikeia ad Lycum, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 305s.

Resim 21: Şimşek, Celal; Laodikeia ad Lycum, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 364s.

Resim 22: <http://laodikeia.pau.edu.tr/sayfa.aspx?id=2008Buluntular>

Resim 23: Şimşek, Celal; Laodikeia ad Lycum, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 359s.

Resim 24: Şimşek, Celal; Laodikeia ad Lycum, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 325s.

Resim 25: Conze, Alexander; Altertümer Von Pergamon I, 1. Stadt Und Landschaft, Verlag Von Georg Reimer, Berlin, 1912, 41 S.

Resim 26: Aybek, Serdar ve Ali Kazım Öz; Metropolis İonia II - Yolların Kesiştiği Yer Recep Meriç İçin Yazılar, 1. Basım, Homer Kitap Evi, İstanbul, 2010, 241 S.

Resim 27: Şimşek, Celal; Laodikeia ad Lycum, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, 362s.

Resim 28: <http://laodikeia.pau.edu.tr/sayfa.aspx?id=2007buluntular>

Resim 29: Laodikeia Kazı Arşivi, Celal Şimşek

Resim 30: Laodikeia Kazı Arşivi, Celal Şimşek

Resim 31: Laodikeia Kazı Arşivi, Celal Şimşek

Resim 32: Laodikeia Kazı Arşivi, Celal Şimşek

Resim 33: Laodikeia Kazı Arşivi, Celal Şimşek

Resim 34: Laodikeia Kazı Arşivi, Celal Şimşek

Resim 35: Fotoğraf, Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 36: Fotoğraf, Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 37: Fotoğraf, Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 38: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 39: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 40: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 41: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 42: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 43: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 44: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 45: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 46: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 47: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 48: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 49: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 50: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 51: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 52: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 53: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 54: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 55: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 56: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 57: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 56: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 57: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 58: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 59: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 60: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 61: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 62: Çam, Alp; Seramik Üretiminde Alçı Model ve Kalıp Problemleri ve Çözümleri, Sanatta Yeterlilik, İzmir, 1996,79s. / Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 63: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 64: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 65: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 66: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 67: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 68: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 69: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 70: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 71: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 72: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 73: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 74: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

Resim 75: Fotoğraf Aslı Şalbaş, Uygulama Fotoğrafları

EKLER

Tabaklar ilk olarak elektrikli fırında 930° 'de pişirildikten sonra 2.kez gazlı fırında tekrar pişirilmiştir. İkinci kez gazlı fırında pişirmemizin sebebi Laodikeia çıkmış olan Kazıma-Kabartılı tabakların o dönemlerde odunlu fırında pişirilmesidir. Yani elektrikli fırından çıkan tabakların rengindeki çığ ve temiz görüntü yok edip gaz ile kirlenmesini sağlamaktır.

Elektrikli fırından çıkan tabaklar

Gazlı fırına yerleştirilen tabaklar ve Gazlı fırın pişirimi

Gazlı Fırından çıkan tabaklar

ÖZGEÇMİŞ

Ad, Soyadı: Aslı Şalbaş

Doğum Yeri ve Yılı: Denizli, 1985

Yabancı Dil: İngilizce

Eğitim:

Yüksek lisans: 2012, D.E.Ü., G.S.E., Seramik ve Cam Bölümü

Lisans: 2004, D.E.Ü, G.S.F , Seramik ve Cam Bölümü

Lise: 2003, Denizli Lisesi

İş Tecrübesi:

2010, Kukla Anaokulu

2009-2010, Rüzgargülü Anaokulu

2009- Rüzgargülü Anaokulu, DIVINEİZMİR Mutlu Anneler Mutlu Çocuklar projesi, sponsorluk çalışması, Kültürpark Tenis Kulübü, İzmir

2009, Kültür Seramik

2008, Tüzüm Kızılcın Seramik Atölyesi

2007, Uluslararası Terra Sigillata Seramik Sempozyumu, Asistan Öğrenci, İzmir

2006, Fusun & Semih Çövenoğlu Seramik Atölyesi